

PLANERINGSUNDERLAG

Nässjö idag

- Nässjös karaktär

Nässjö då

- Nässjös historia
- Kulturhistoriska byggnader och lämningar

NÄSSJÖ IDAG OCH DÅ

Järnvägen har haft en avgörande betydelse för Nässjö stads historia. I dagsläget är järnvägarna en stor tillgång men de utgör även stora barriärer i staden.

NÄSSJÖ IDAG

NÄSSJÖS KARAKTÄR

Staden Nässjö återfinns på toppen av det Småländska höglandet och är den högst belägna staden i södra och mellersta Sverige. Därför är klimatet kallare med snörikare vintrar, än till exempel i kustregionerna. Detta innebär en bra möjlighet till vintersport under en vanligtvis lång säsong.

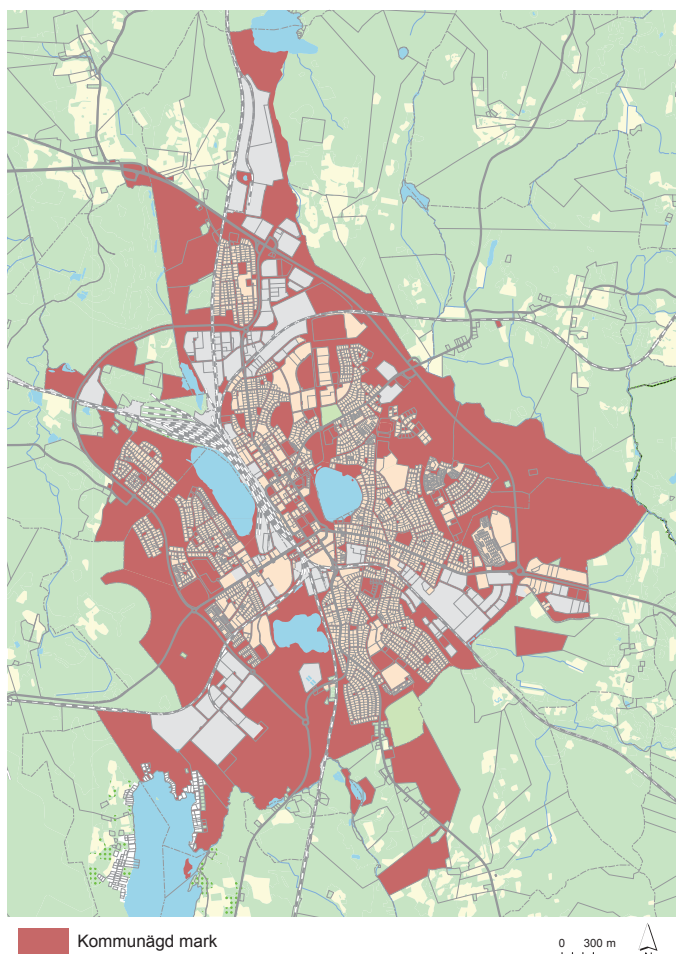
Stadens utbredning

Staden ökar ständigt sitt behov av mark för byggande, vilket även gäller vid en måttlig befolkningsminskning. Detta har varit förhållandet under hela 1900-talet. Allmänt kan sägas att den markanvändning som per invånare kräver störst yta är mark för bostäder och service medan den som ökat mest är mark för industri. Senare tids förtätning av stadskärnan begränsar i viss mån ökningstakten för bostads- och servicemark medan industrimark för varje sysselsatt fortsätter att öka.

I tabellen visas markkonsumtionens utveckling per invånare. Markutnyttjandet per invånare, i Nässjö stad, har ökat med mer än 50 % under de senaste 40 åren. Under de senaste tio åren har dock ett trendbrott skett och antalet kvadratmeter per invånare har minskat istället för att öka.

Nässjö stad:

År	Folkmängd	Landareal (km ²)	m ² /inv.
1960	17 307	7,8	450
1970	19 434	9,1	470
1980	17 435	11,0	630
1990	16 945	11,1	655
2000	16 428	11,3	690
2010	16 678	11,4	684



NÄSSJÖ DÅ

NÄSSJÖS HISTORIA

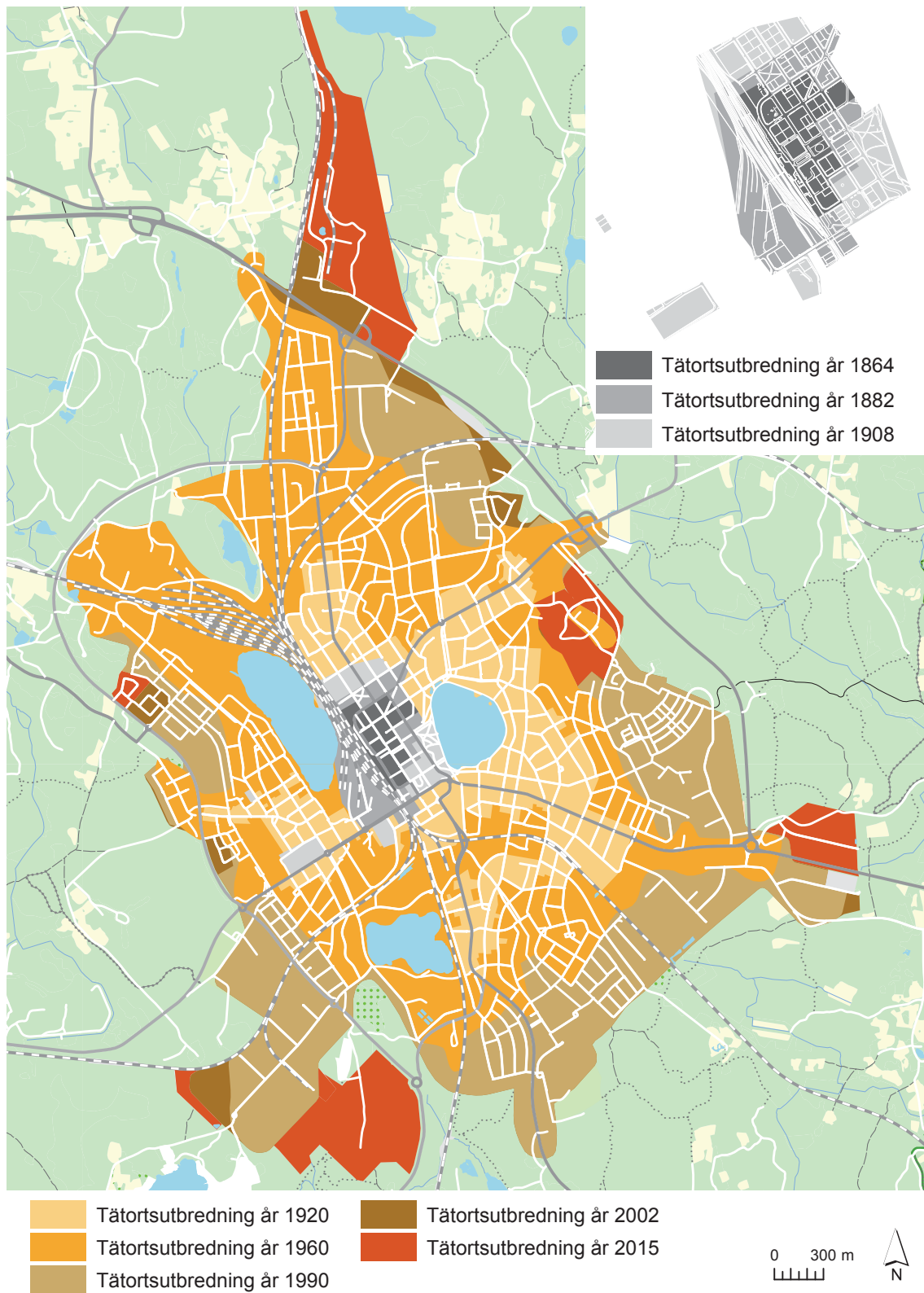
Nässjöbygdens historia har i mångt och mycket varit böndernas historia. Det var först under 1800-talets andra hälft som den glest befolkade trakten fick ett nytt liv, genom järnvägens ankomst. På de områden som idag utgör Nässjö stads centrala delar fanns år 1862 tre hemman. Genom ett av dem, Runneryd, kom den första järnvägen att dras. Södra stambanan byggdes ut till Nässjö år 1864 och östra stambanan år 1874. Övriga järnvägar kom till mellan år 1873 och 1914. Terrängförhållanden längs sträckningarna var till Nässjös fördel när linjesträckningarna skulle beslutas. Nässjö stad låg också strategiskt när det kom till att kombinera den södra och östra stambanan.

I järnvägens kölvatten gjorde också industrin sitt intåg. Det ledde till att allt fler människor flyttade till tätorterna. Efter att Nässjö 1874 blev järnvägsknut växte samhället kraftigt. Under Carl Petersons ledning blev orten municipalsamhälle. År 1886 byggdes en folkskola. I slutet av 1890-talet iordningställdes stadsparken och 1902 begravningsplatsen. Därefter följde flera offentliga byggnader. Området vid vattentornet var nöjes- och idrottsplats vid sekelskiftet och blev hembygdspark på 1920-talet. Folkkrörelser och frikyrkor fick en allt starkare ställning och skolväsendet byggdes ut.

År 1914 fick Nässjö stadsrättigheter. Efter sekelskiftet ersätts trähusen i stationssamhället med stenhus eller reverterade fasader och man anlät alltmer arkitekter. Kring sekelskiftet växer ett stationssamhälle upp kring stolfabriken på Åker. Länge kom



År 2014 firade Nässjö stad 100 år.





Kvarteret Pan



Kvarteret Slöjan

denna del att leva ett eget och avskilt liv från Nässjö stad.

I Handskeryd kom först en sporadisk bebyggelse som sedan ersattes med villor. I Annefors bodde vid sekelskiftet mest fattigt folk medan de lite mer välbärgade byggde villor i Nyhem, där ett villasamhälle växer fram i början av 1910-talet. Området Egnahem kom i gång som en del av egnahemsrörelsen vid sekelskiftet och för att motverka emigrationen. Norrboda växer fram från 1910-talet och framåt.

På 1910-talet var det bostadsbrist i Nässjö och ett offentligt bostadsbyggande inleddes. Det halvkommunala bostadsbolaget AB Bostäder i Nässjö bygger bland annat flerfamiljshus i storgårdskvarter i kvarteret Pan.

År 1941 bildades det lokala bostadsbolaget Linden som på 1940-talet bygger radhus och flerfamiljshus i Åkershäll. Därefter tog man sig an Runnerydsområdet som byggs på 1950-talet. Mellan 1949-50 byggs här kvarteret Slöjan med radhus av samma typ som arkitekten Eric Sigfrid Persson uppfört i friluftsstaden i Malmö. Persson ansvarade även för angränsande trevåningsbebyggelse i Runneryd samt bebyggelsen i Åkershäll. På 1960-talet byggs hyreshusen i kvarteren Orion och Tellus i Handskeryd samt höghusen i kvarteret Soldaten i Runneryd.

Efter andra världskriget inleddes en nedgång för järnvägen som även påverkade Nässjö stad. Järnvägen spelar dock fortfarande en viktig roll. Nässjö stad är idag den enda platsen i Sverige där järnvägar från sex olika håll strålar samman med person- och godstrafik på samtliga banor.

Nässjö stadsplan

SJ:s förste chefsarkitekt Adolf Wilhelm Edelsvärd utformade en idealplan för järnvägsstäder. Nässjö stadsplan är tillsammans med Hässleholms stadsplan de främsta och kanske mest konsekventa exemplen på Edelsvärds idealplan och därför i det närmaste unika i detta sammanhang.

När Södra stambanan år 1864 drogs fram, där Nässjö stad nu ligger, gjordes det över oexploaterad mark och med en ensam markägare i det nuvarande centrumområdet. Det gjorde det möjligt att förverkliga en idealplan.

Den första inofficiella planen över Nässjö stad ritades av lantmätare Esping. Denna plan kom trots sin brist på juridisk förankring att ligga till grund för tomtförsäljning. Planen utformades så att den i centrum blev identisk med Edelsvärds idealplan. År 1922 fastställdes den första stadsplanen för Nässjö. Planen ritades av Albert Lilienberg som utformade den så att de centrala delarna förblev intakta och fortsatt följde idealplanen.

Edelsvärds idealplan bygger på en tydlig symmetri med en rutnätsplan och en central axel. I axeln placerade Edelsvärd stationshuset som en monumental fond sedd från centrum. I andra änden placerades en offentlig byggnad eller en park. Axeln bestod av esplanader och i mitten ett torg. Gatuutformningen i rutnät ansågs bringa ordning och reda i förhållande till andra mer vildvuxna städer. Rutnätsstaden förbättrade också de hygieniska egenskaperna med sina breda, ofta trädkantade, gaturum.

De breda trädkantade gatorna var också

en viktig del i att förebygga brand. Bara en detalj bröt det enkla rutnätet. Byvägen från Runneryd och ut mot landsvägen vid Annefors. Anneforsvägen är fortfarande en vittnesbörd om den gamla Runnerydsbyns historia.

Industrikvarter lokaliserades utmed järnvägen i dåvarande stadens ytterområden. Bostäder och industri separerades från varandra med järnvägen emellan.

Stadsstrukturen är kanske kommunens främsta kulturområde. Att järnvägsstaden Nässjö är kulturhistoriskt värdefull styrks bland annat av att Arkitektmuseum i Stockholm uppmärksammat planen. Planen återfinns i en utställning av stadsplaner i Sverige.

Det enda ingreppet som gjorts mot idealplanens mönster under modern tid är avstängningen av Postgatan i kvarteret Renen, som visserligen var en sekundärgata, men utgör ändå en länk i rutnätsstaden. I övrigt är stadsplanen opåverkad.



Före detta Centralskolan



Stadshuset

KULTURHISTORISKA BYGGNADER OCH LÄMNINGAR

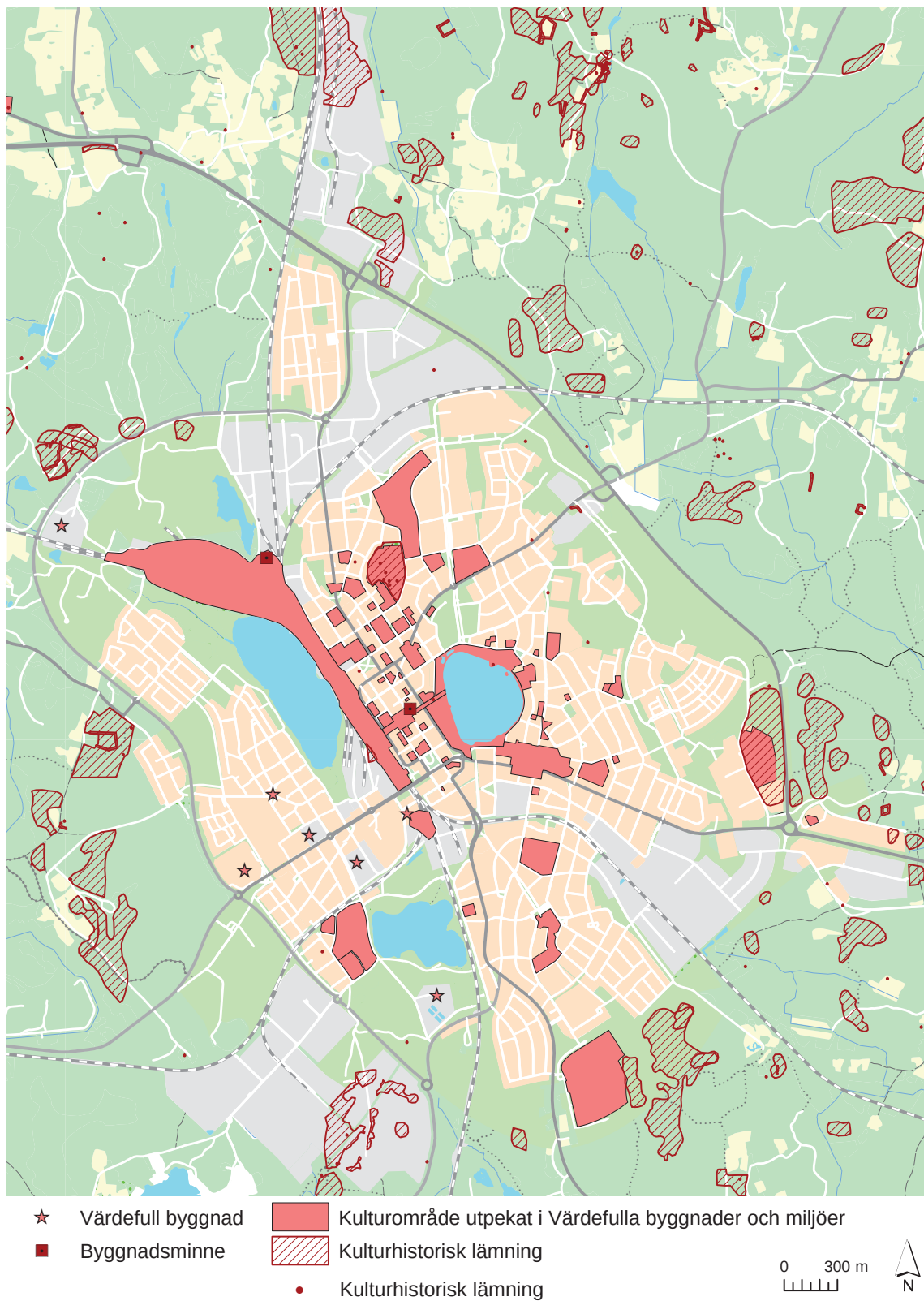
I Nässjö stad finns ett antal kulturhistoriska lämningar bland annat hembygdsparcken, tre minnesmärken och ett vägmärke. Det finns också en fyndplats där en sländtrissa hittats i en trädgård. I utkanterna av Nässjö stad och strax utanför staden ligger flera stora områden med fossil åkermark. Det finns även några stensättningar från bronsåldern/järnåldern.

I Nässjö stad finns ett stort antal byggnader med kulturhistoriska värden. Dessa presenteras i programmet ”Värdefulla byggnader och miljöer 2007”.

I stadskärnan ligger bland annat flera fina tegelbyggnader från början av 1900-talet, exempelvis Sparbankshuset, Norråsaskolan och före detta Centralskolan. Särskilt bör de två byggnadsminnena stadshuset och lokstallarna uppmärksammas.

Nässjö stadshus på Rådhusgatan uppfördes 1913-1914 i nationalromantisk stil och är ritat av arkitektduon Carl Melin och August Ewe. Huset är byggt av handslaget tegel med en granitsockel. I huset fanns tidigare stadshotellet och en polisstation samt affärer och bostäder. År 1964 ersattes stadshotellet i stadshuset av Hotell Höglund.

Lokstallet byggdes 1922 och är byggnadsminne tillsammans med tillbyggnader och tillhörande vändskiva. Lokstallet med sina 15 platser är ett av de större i Sverige och torde vara det enda kvarvarande i större storlek som är så komplett.



Befolkning

- Befolkning i olika områden
- Befolkningsprognos

Bo

En stad för alla

- Kultur och fritid
- Skola och omsorg

BO OCH LEVA I NÄSSJÖ

Befolkningsminskningen som började på 1970-talet vände på 2000-talet och sedan dess ökar Nässjö stad sin befolkning. Senaste året har befolkningsökningen varit tydlig. Det är därför viktigt att arbeta med planberedskap för nya bostäder.

BEFOLKNING

I början av 2000-talet skedde ett trendbrott och befolkningsmängden i Nässjö stad började återigen att växa efter ett stort antal år med befolkningsminskningar. De senaste 15 åren har Nässjö stad ökat sin befolkning med cirka 1000 personer. I april 2015 nådde Nässjö kommun som helhet en befolkningsmängd på 30 000 invånare. Nässjö stad hade vid samma tid cirka 17 400 invånare. Dessa ska så klart ha någonstans att bo, jobba och gå i skola.

Diagrammet bredvid visar åldern på befolkningen i Nässjö stad. I jämförelse med befolkningsstrukturen för hela Sverige så har Nässjö stad lite fler tonåringar och äldre samt färre i åldern 30-40 år samt lite större andel invånare i åldern 60-70 år.

BEFOLKNING I OLIKA OMRÅDEN

Befolkningstätheten är högst i de centrala delarna. Även delar av Runneryd har en hög befolkningstäthet. Åldersmässigt är befolkningen ganska jämt fördelad i staden med en liten övervikt för äldre i centrum. Socioekonomiskt finns det liksom i de flesta städer vissa skillnader (se tabell nedan).

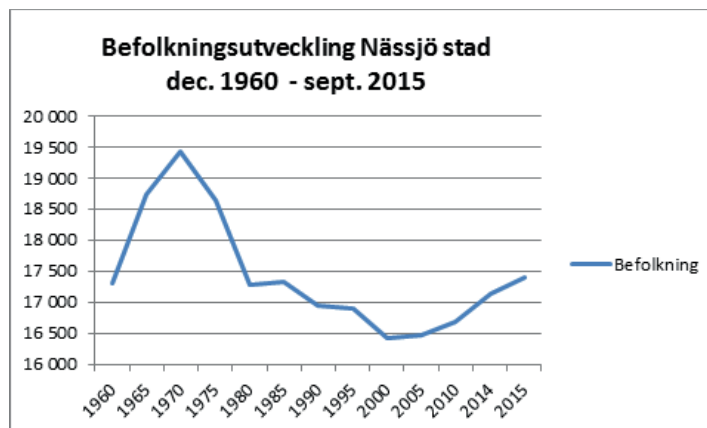


Diagram 1. Befolkningsutveckling i Nässjö.

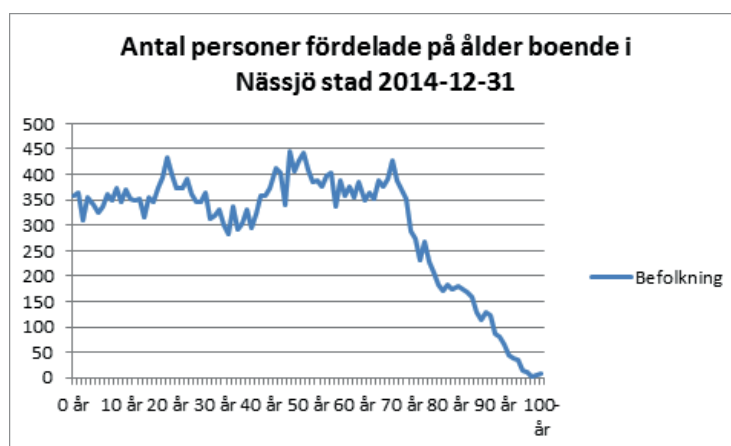


Diagram 2. Antal personer i olika åldrar boende i Nässjö.

Områdesnamn	Totalt antal	Medelinkomst Tusentals kronor	Medelinkomst i förhållande till kommunsnitt
Handskeryd	2 254	248,8	105,3
Nyhem/Hultet	2 627	266,4	112,7
Centrum	1 844	201,7	85,3
Runneryd/Egna hem	3 029	199,0	84,2
Åker/Målen	1 435	269,7	114,1
Åkershäll/Södergården	1 168	212,0	89,7
Norrboda	477	253,4	107,2

Diagram 3. Socioekonomi i olika stadsdelar.

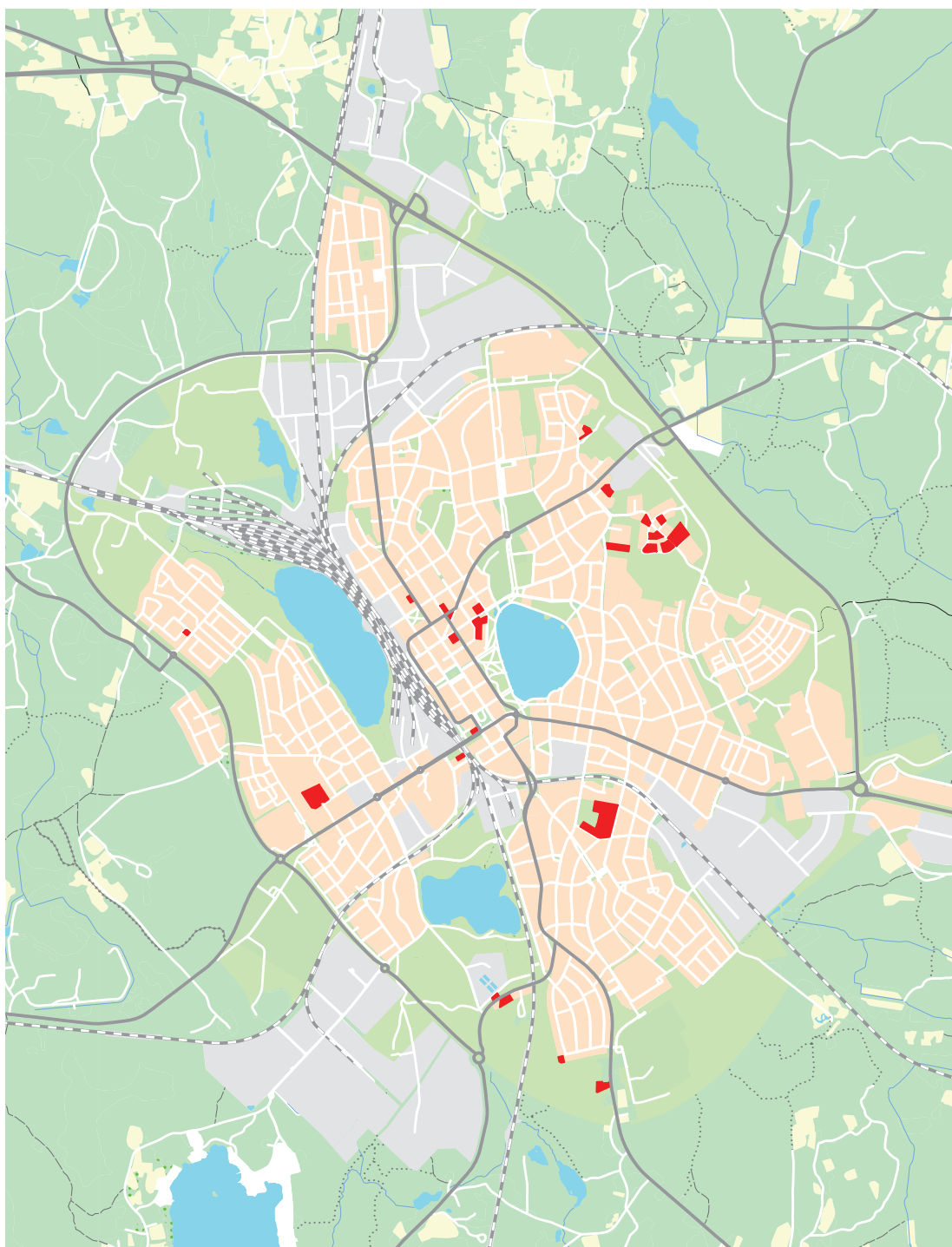
Bo

Sedan den föregående fördjupade översiktsplanen antogs år 2006 har utbyggnaden av bostäder skett i kvarteren Gambrianus/Bryggmästaren, Ledet, Vallbohaga och Hermelinstigen i Målen. Byggnationen av tre flerfamiljshus i kvarteret Bryggmästaren är ett välbehövligt tillskott eftersom det under lång tid inte har byggts flerfamiljshus i Nässjö. Detaljplanelagd mark för bostäder finns i dagsläget bland annat i kvarteren Snickaren, Kavalleriet samt i Folkets park och Ledet.

Den fördjupade översiktsplanen har en planeringshorisont på cirka tio år. Om den befolkningsökning som pågått de senaste tio åren skulle fortsätta lika lång tid till så har staden då cirka 800 fler invånare. I dag bor vi med en täthet på cirka 0,5 lgh/person och det skulle innebära att behovet av lägenheter är cirka 400 stycken.

Inom projektet TTP (tillgänglighet, tillväxt, planering) har högskolan i Jönköping också gjort en beräkning av vad en Götalandsbana, med stopp i Jönköping, skulle kunna innebära för Nässjö. De beräknar att antalet arbetstillfällen kan öka med 620 stycken och att befolkningstillväxten skulle kunna bli 1800 personer om förutsättningar finns för boende och arbetsplatser i stationsnära lägen, det vill säga inom 1000 meter från stationen.

En Götalandsbana kommer inte att komma till inom tio år men detta visar hur strategiskt viktiga de stationsnära lägena är, inte minst på lång sikt. Se vidare i kapitlen ”Stationsnära läge - Nässjö 2050” på sidan 59 och 120.



 Planlagd kommunal mark för bostäder som inte är bebyggd

0 300 m
 

EN STAD FÖR ALLA

Mångfald har många namn: integration, jämställdhet, barn-, äldre-, HBT- och funktionshinderperspektivet. När det kommer till planering av mark- och vattenanvändning har de dock alla samma ledord: blandning, delaktighet, tillgänglighet, trygghet och mänsklighet. Målsättningen, att skapa en stad där alla får goda möjligheter att utveckla sina liv, kan inte uppnås endast genom den fysiska planeringen. Det är många samspelande politikområden som måste gå hand i hand för att åstadkomma verkliga och varaktiga resultat.

TILLGÄNGLIGHET

God tillgänglighet är viktigt för att vi alla ska få vårt vardagsliv att fungera. För någon med en funktionsnedsättning kan det innebära en anpassad trottoarkant. För skolbarnet kan det innebära en säker skolväg och för någon annan goda kollektivtrafikförbindelser som möjliggör att kunna ta sig till jobbet.

Plan- och bygglagen innehåller krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Tillämpningsföreskrifter finns bland annat i Boverkets byggregler. Dessa gäller när man bygger nytt eller ändrar en byggnad, inklusive ändrad användning. Byggnader ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Tomter avsedda för bebyggelse ska vara tillgängliga och användbara om det inte är orimligt med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt.

När man anlägger nya allmänna platser och områden ska de göras tillgängliga och användbara. Det gäller till exempel gator, torg och parker. Så kallade enkelt avhjälp

hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser ska åtgärdas så snart de upptäcks.

KULTUR OCH FRITID

Sporthallsområdet norr om Ingsbergssjön innehåller en sim- och sporthall, tennishall, fotbollsplan, tennisbanor, beachvolleybollplan, boulebanor, näridrottsplats samt ett grönområde som tidvis används för tillfälliga arrangemang. Området har god kontakt med stadsparken. Enstaka fotbollsplaner finns i Målen och i Ingsberg/Sörängen, vid Handskerydsskolan (skolidrottsplats), samt vid Brinellgymnasiet (skolidrottsplats). Motionsspår finns i Koltorpsområdet, Träsländaområdet och Gamlarpsområdet. El-upplysta motionsspår finns i och på väg till Lövhult. Spåren i Lövhult sköts av kultur- och fritidsförvaltningen medan övriga spår sköts av föreningslivet.

Skogsvallen

På idrottsområdet Skogsvallen pågår det ofta aktiviteter. Flera planer för fotboll, varav en konstgräsplan, en ishall, en fräidrottsarena och Stinsen Arena finns. Skogsvallen är på så sätt en naturlig mötesplats för idrottsintresserade kommuninvånare på alla nivåer under de flesta av årets dagar, från morgon till kväll. Det har tagits fram en vision för Skogsvallen. Visionen utgår från att Skogsvallen ska bli ett sammanhängande idrottsområde med en tydlig och spännande design. Skogsvallen skall vara unik och lättigenkännelig.

Visionen är ett första steg mot ett klimatneutralt idrottsområde. Arenorna ska ge en stark upplevelse av de olika idrotterna, både för publik, aktiva och funktionärer. I visionen ingår även att ta bort logistiska

krockar kring trafik och verksamhet, skapa intima mötesplatser, arbeta aktivt med tydliga ekologiska symboler samt skapa plats för vidare arbete med lokalt producerad energi. Genom visionen har en konstgräsplan för fotboll och Stinsenarena genomförts. Visionen tar även upp en fotbollsstation och ett idrottens hus.

Lövhult

Lövhultsområdet ingår i ett stort tätortsnära friluftsområde knappt fyra kilometer öster om stadens centrum. Detta område är angivet i den kommunomfattande överviktsplanen som stadsnära friluftsområde.

Flera motionsspår finns varav två är elbelysta och ett är asfaltsbelagt med tanke på rullstols- och rullskidåkare. Under vintern används motionsspåren som skidspår och vid snöbrist förses spåren med konstsnö. Utmed ett av spåren och vid en idrottsplats finns en grillplats med tak.

En campingplats för husvagnar och tält finns i Lövhults centrala del. Här finns även möjlighet till övernattning i separata byggnader. Ett litet kapell är beläget i en närliggande ekdunge. En omtyckt pulkabacke ligger i områdets centrala del. I området finns även en järnåldersby. I Lövhultsområdets östra del finns ett ridhus med tillhörande arrangemang. Förutom sportverksamhet bedrivs även aktiviteter för natur- och friluftsliv. Området används flitigt främst av lokalbefolkningen men utgör även ett turistmål. Både sommar- och vinteraktiviteter utövas här. Dessutom har vissa delar av Lövhultsområdet höga naturvärden. Lövhult är ett naturreservat.

Från Sörängsområdet kan området nås via gång- och cykelväg. Det har tagits fram en särskild vision för Lövhult.

Kultur

Förenings- och studieverksamheten är väl etablerad i Nässjö. I kulturhuset Pigalle finns bibliotek, konsthall, ungdomsgård, konferensanpassade lokaler samt lokaler för scenkonst. Dessutom finns kulturskolan i huset. Kulturhuset används flitigt för konstutställningar, föreläsningar, föreningsmöten etcetera. Den kommunala kulturskolan erbjuder undervisning för elever i grundskoleåldern upp till vuxen ålder. I Nässjö stad finns också Nässjö järnvägmuseum som ligger ett stenkast från stationen. Här finns både ånglok och stinsenexpeditionen. I staden finns även ett kontorsmuseum. Både ute på Nässjö stads gator och torg och inne i stadshuset finns offentlig konst. Bland annat sträcker sig ett skulpturstråk från järnvägsstationen till kulturhuset Pigalle. I Nässjö finns även flera väggmålningar. De senaste åren har insatser gjorts för att bättra och lyfta fram befintlig konst bland annat genom att belysa konstverken mellan stationen och kulturhuset Pigalle.

SKOLA OCH OMSORG

En utredning av grundskolan i Nässjö kommun har tagits fram under 2013. När utredningen genomförts kommer Nässjö stad att ha två högstadieskolor och fyra f-6 skolor. I staden finns även ett antal förskolor och fritidshem. Brinellgymnasiet har 13 nationella program och riks-idrottsgymnasium för bandy och bowling samt utbildning inom järnvägsområdet. På Nässjö träcentrum återfinns yrkeshögskola och högskoleutbildningar. Även Sörängens folkhögskola finns i Nässjö.

Framtidens skola i Nässjö kommun

”Framtidens skola 1-19 år” är ett omfattande arbete inom kommunen för att öka lärandet och skapa mer likvärdiga förutsättningar för alla barn att lyckas. I mars

2013 fattade kommunfullmäktige beslut om hur skolan ska utvecklas. Visionen för framtidens skola för Nässjö är att skapa förutsättningar för ett ökat lärande för eleverna i Nässjö kommun, att skapa olika mötesplatser och öka likvärdigheten för elevernas förutsättningar att nå sina mål. Det innebär att ge alla elever samma utgångspunkt att lyckas, att skapa resursstarka enheter till förmån för både elever och anställda, att ge förutsättningar för ökad

kvalité i den pedagogiska verksamheten och att genom skapandet av nya elevområden ge förutsättningar för nya mötesplatser. Den framtida organisationen bidrar till att göra Nässjö kommun attraktiv att bo i och flytta till genom att barnfamiljer ska känna att deras barn och ungdomar möter en framgångsrik förskola och skola som ger stöd och stimulans för goda studieresultat. Framtidens skola innebär också att man ser över antalet och storleken på enheterna.



Omsorg

Nässjö kommuns socialtjänst ansvarar för att erbjuda alla kommuninvånare stöd och omsorg i olika livssituationer. I kommunen finns ett brett utbud av stöd, omsorg och service. Äldreboenden och boenden för personer med funktionsnedsättningar är boendeformer som ska präglas av en god tillgänglighet, säkra och sunda miljöer och möjligheter till såväl expansion som närrekreation i en "grön" miljö.

Det är angeläget att det finns tillgång till dagligvaruhandel i bostadsområden där många äldre och personer med funktionsnedsättning bor. De har många gånger svårt att själva ta sig längre sträckor för att göra sina inköp. Närhet till grönområden i bostadsområden är också viktigt i sammanhanget.



Industri och logistik

Handel och service

- Livsmedels-
handelns
utveckling
- Handel idag
- Service idag

NÄRINGSLIV OCH HANDEL

Näringslivet i Nässjö stad är relativt differentierat med en viss övervikt på produktion och logistik. Det finns ett bra utbud av handel och service i Nässjö stad även om många önskar sig ytterligare affärer och restauranger. Handeln är framförallt koncentrerad till centrum.

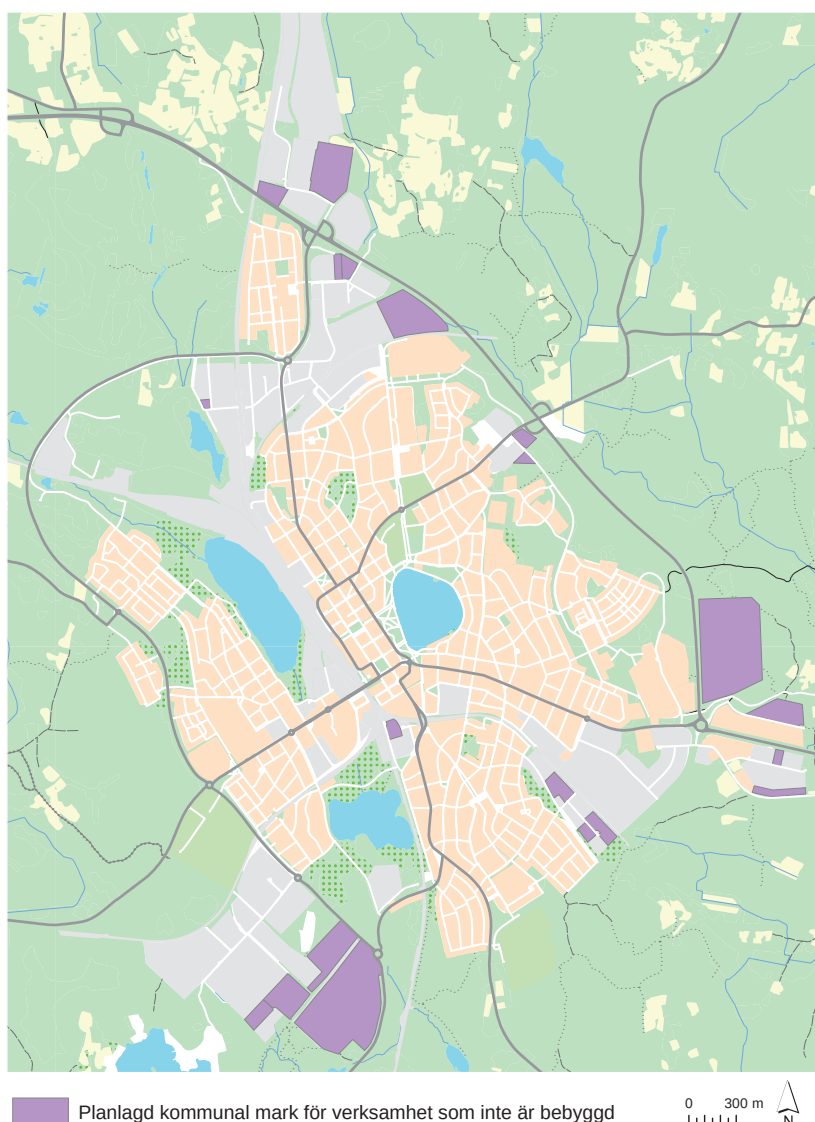
INDUSTRI OCH LOGISTIK

Näringslivet i Nässjö är relativt differentierat med en viss övervikt på produktion och logistik. Lager- och logistikverksamheten har växt mycket under den senaste tiden vilket ställer en del nya krav. Generellt i Sverige växer också tjänstesektorn.

Detaljplanen för Södergårdens industriområde har nyligen ändrats för att bland annat ge möjligheter för höglager. Högländer-

minalen i Gamlarpsområdet har haft en stor betydelse när det gäller att locka nya logistikföretag till Nässjö.

Sydvästliga till nordvästliga vindar är de dominerande i Nässjö. Det är särskilt viktigt nära bostadsområden att inte lokalisera verksamheter som ger luftföroreningar i olämpliga vindriktningar.



HANDEL OCH SERVICE

Detta kapitel beskriver olika typer av handel och service och dess lokalisering i staden. Lokaliseringsbegrepp som används är stadskärnan, centrum, halvexterna och externa lägen. Stadskärnan avgränsas av Bangårdsgatan-Mariagatan-Brogatan och Järnvägsgränd. Begreppet centrum är vidare än stadskärnan och innefattar även områdena runt ICA och Almenäs. Externa lägen ligger i stadens ytterkanter vanligtvis utmed riksväg 40. Halvexterna handelslägen kan förekomma men något sådant utpräglat område finns inte idag. Den handel och service som avses i detta kapitel är den som huvudsakligen riktar sig till privatper-

soner. Dagligvaror utgörs av mat, blommor och hygien/kosmetik. Övriga varor klassas som sällanköpsvaror. Sällanköpsvaror kan vara skrymmande, som till exempel möbler, byggmaterial och liknande, kan även benämnas volymhandel.

LIVSMEDELSHANDELNS

UTVECKLING

Utvecklingen av handel och butiker har generellt genomgått stora förändringar under senare delen av 1900-talet. Detta i takt med ökat bilanvändande och ändrade konsumtions- och levnadsvanor. På 1950-talet var



Kartan visar handelsområden

livsmedelsbutikerna små och lokaliserade ute i bostadsområdena. Färdsättet för kunderna var huvudsakligen cykel eller till fots. På 1960-talet ökade bilanvändandet kraftigt och de större varuhusen gjorde inträde. Dessa lokaliserades till centrum vilket gjorde att många mindre butiker ute i bostadsområdena slog igen. Färdsättet till de större varuhusen och livsmedelsbutikerna blev huvudsakligen bil och buss. Utvecklingen från 1970/80-talen och framåt innebär generellt en fortsatt minskning av små bostadsnära butiker samtidigt som vissa större livsmedelsbutiker flyttade ut från centrum till mer externa och halvexterna lägen. Detta var utpräglade ”billägen” och svåra att nå för både bussresenärer, gående och cyklister. På 1990-talet blev det vanligt att bensinstationer började sälja ett kompletterande utbud av livsmedel, men detta blev också oftast i lägen som var otrygga för gång- och cykeltrafikanter.

Nässjö stad har till del följt den generella utvecklingen ovan, dock lite senare. Så sent som i början på 1990-talet saknade endast stadsdelarna Nyhem och Hultet samt mindre ytterområden livsmedelsbutik inom gångavstånd (500 meter). Idag återfinns livsmedelsbutikerna i centrum och Runne-ryd. Domus som var en större livsmedelsbutik lades ner i stadskärnan på 1980-talet. Större livsmedelsbutiker etablerades på 1990- och 2000-talet i ICA-området (ICA och Lidl). På 2010-talet lades Hemköp ner i stadskärnan och Willys byggde nytt och större på Almenäs.

HANDEL IDAG

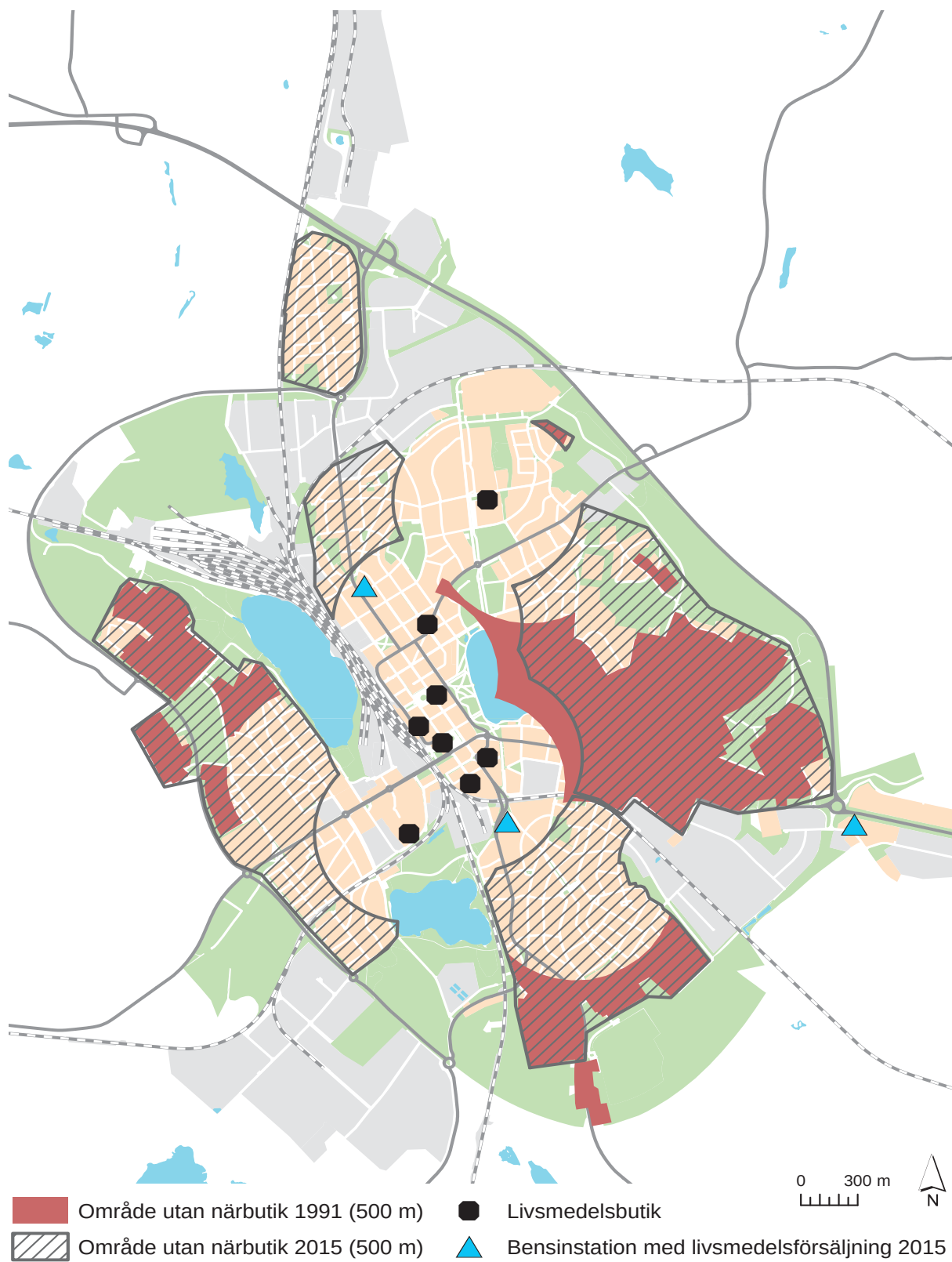
Handeln i Nässjö är idag huvudsakligen koncentrerad till centrum. Det har sedan en längre tid varit en planeringsstrategi att samla småskalig handel och service till, i första hand, stadskärnan och att större livsmedelsbutiker skall lokaliseras till centrala

delar av staden. Utöver handeln i centrum finns flera etableringar med utpräglade sällanköpsvaror, som bil, möbler och byggmaterial i externa lägen. Exempelvis vid Sörängsrondellen och vid Annefors som ligger utmed riksväg 40. Det finns ett etablerat läge för bilhandel kring Sörängsrondellen idag. Men bilhandel finns även vid ICA-området. Möbelhandel finns vid Sörängsrondellen och utmed Gamlarpsvägen. Bygghandel finns både vid Almenäsområdet och vid Annefors/riksväg 40.

Handeln i Nässjö har idag stark konkurrens från närliggande städer och e-handeln. Vad gäller närliggande städer är konkurrensen från Jönköping i särklass tydligast. Avståndet är förhållandevis kort och kommunikationerna är bra samtidigt som handeln i Nässjö inte kan mäta sig med det utbud som finns i Jönköping. Många ser också resan dit som en trevlig utflykt, och kanske samtidigt tar del av nöjesutbudet.

Hur butikshandeln i Nässjö utvecklas på sikt är inte självklart. Under senare år har flera nedläggningar skett men även flera nyetableringar. Det är ett stort arbete med att locka nya etableringar och det är mycket som skall stämma för att till exempel större butikskedjor ska vilja etablera sig. Nässjös storlek och befolkningstillväxt hade behövt vara större för att ökningen av handeln skulle gå lättare.

En fördel med den lokala handeln är att det är nära och smidigt. Transportkostnaden och tidsåtgången är mindre jämfört med att åka till andra städer. Jämfört med e-handeln upplevs den lokala handeln oftast som tryggare. E-handelns utbud och priser är dock vanligtvis svårt att konkurrera med. En lokal butik som inte bara finns rent fysiskt utan även på nätet är ett recept för att etableringen skall bli mer hållbar och kunna växa.



ICA- och Almenäs-områdena har varit en stor tillgång för Nässjö stad. Dessa, huvudsakligen före detta verksamhetsområden, har kunnat frigöras under en tid när efterfrågan ökade på stora handelsytor med bra biltillgänglighet. I andra städer har den typen av etableringar på grund av platsbrist i centrum oftast hamnat utanför staden, vid någon större trafikled. Sådana lokaliseringar innebär dålig tillgänglighet för icke bilburna och ökat transportarbete generellt. Nässjö har istället kunnat lägga de ytkrävande etableringarna centralt och på så sätt stärkt centrum som handelsplats och tillgängliggjort etableringarna även för icke bilburna kunder. ICA-området har för närvarande inte så mycket tillgängliga ytor kvar medan stor utvecklingspotential fortfarande finns i Almenäsområdet. Även om det här också finns stora utmaningar för ny bebyggelse gällande trafik, infrastruktur, markförhållanden och flera olika markägare.

En viktig del i handelsutbudet i Nässjö stad är den omfattande torghandeln på torsdagar. Denna är mycket livaktig och bidrar med liv och rörelse till centrum.

SERVICE I DAG

Serviceutbudet i Nässjö stad bedöms vara normalt jämfört med städer i liknande storlek. De flesta serviceinrättningar återfinns i centrum men det finns även många etableringar i övriga delar av staden. Trenden allmänt i landet när det gäller service är att denna sektor ökar. I takt med ökad välfärd spenderar vi mer på tjänster. De lokala serviceföretagen har inte samma konkurrens från internet som den lokala handeln. Vissa typer av service är heller inte lika utsatt för konkurrens från andra städer.

Antalet restauranger bedöms vara jämförbart med liknande städer. Av dessa är dock andelen pizzerior relativt hög. Nässjö fick sin första pizzeria tidigt och har varit känt för sina goda pizzor. Av medborgardialogen har det framgått att många ungdomar anser att pizzeriorna är en av fördelarna med Nässjö, för funktionen som mötesplats. Lunchutbudet i Nässjö är bra medan en allmän uppfattning är att det är ont om finare restauranger som har öppet kvällstid.

STADSKÄRNAN

Nässjö kommun har under de senaste åren arbetat kontinuerligt med att förbättra den fysiska miljön i stadskärnan som en del i arbetet för en attraktivare stadskärna. Bland annat har torget, Rådhusgatan och Postgatan gjorts om. För stadskärnan finns en stadskärnevision framtagen som både föreslår fysiska förändringar i stadskärnan och evenemang och händelser. För att åstadkomma en sammanhållen helhetsmiljö som upplevs som trivsamt har även ett gestaltungsprogram tagits fram.

KOMMUNENS STYRNING AV HANDELSUTVECKLINGEN

Genom planmonopolet kan kommunen styra utbudet av mark och lokaliseringen av handelsetableringar. Med stöd av tydliga övergripande riktlinjer kan också kommunen skilja mellan dagligvaruhandel och sällanköpshandel i detaljplanerna.

Övrig styrning av handeln måste ske genom samarbete med näringslivet och fastighetsägarna, bland annat genom Nässjö Näringsliv AB och arbetet med handelsplatsutveckling. Att ha en långsiktig och konsekvent plan för handeln är en viktig del i arbetet med att bygga en attraktiv och hållbar stad.

Kommunikationer

- Vägar
- Järnväg
- Gång- och cykeltrafik
- Kollektivtrafik
- Parkering
- Pendling

RESA TILL, FRÅN OCH INOM NÄSSJÖ

Nässjö stad har inte mindre än sex järnvägsspår och därmed goda kommunikationer, inte minst för pendling.

För att minska trafiken i centrum och skapa bättre framkomlighet för utryckningsfordon finns ett behov av att komplettera vägnätet med den så kallade Södra vägen.

KOMMUNIKATIONER

Goda kommunikationer både via järnväg och vägar är viktigt för Nässjö, det syns bland annat genom den stora logistikverksamheten och genom att många boende i Nässjö pendlar till annan ort för arbete.

Nässjö stad är genomkorsat av ett stort antal barriärer som till exempel består av järnvägar, större vägar, sjöar med mera, vilket gör det svårare att planera ett bra vägsystem.

VÄGAR

Nässjös vägsystem är till stor del uppbyggt genom en yttre och inre ringled. Södra vägen är den sista länken som skulle sluta den yttre ringleden. På uppdrag av tekniska servicenämnden har konsultföretaget Ramböll gjort en sårbarhetsanalys för Nässjö centrum, en analys av olycksstatistiken, en analys av den framtida Södra vägen samt en trafikanalys av centrumringen.

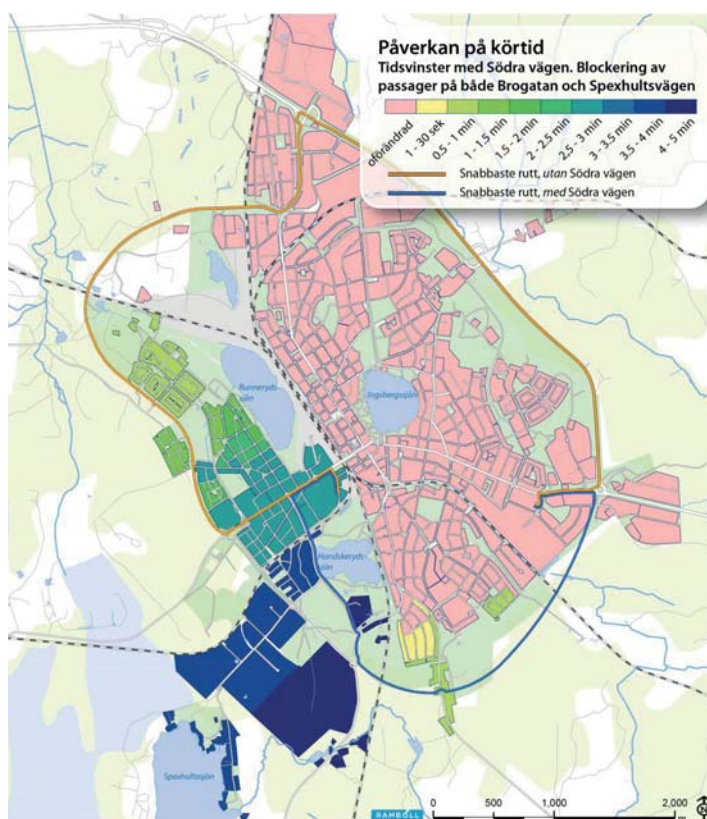


Behovet av en utbyggnad av Södra vägen

Trafiksiffrorna på de olika delsträckorna på Södra vägen beräknas uppgå till mellan 3 500 och 5 800 fordon per dygn. Sammanfattningsvis visar analyserna att ringleden främst kommer att avlasta staden i form av en minskad genomfartstrafik i Handskeryd och i form av minskade trafikflöden på Brogatan och Sörängsvägen. En ny ringled erbjuder också nya möjligheter för tung trafik som ska till Södergårdens industriområde att undvika de centrala delarna av staden. Analyserna visar att antalet fordonstimmar minskar med 2,9 %. Antalet fordonskilometer ökar något till följd av att det snabbare alternativet Södra vägen, samtidigt innebär en längre resväg än de vägar som bilisterna väljer i dag. Om bron över Spexhultsvägen stängs fördelas

2/3 av nuvarande trafik om till Södra vägen medan resterande trafik förväntas välja passagen över järnvägen på Brogatan.

I sårbarhetsanalysen konstateras att Nässjö stad är beroende av Brogatan för framkomligheten. Analysen har gjorts utifrån framkomligheten för utryckningsfordon och då främst lättare fordon såsom ambulans. I nuläget innebär beroendet av Brogatan för passager över järnvägen att utryckningstrafikens körtider till områden väster om järnvägen blir märkbart längre om Brogatan inte skulle medge framkomlighet. Den närmaste vägen är då bron vid Queckfeldtsgratan/Spexhultsvägen. Bron håller inte för tyngre fordon, det är också oklart hur länge denna bro klarar sig utan upprustning.



Framtida Södra vägens påverkan på körtider från räddningstjänsten vid blockering av Brogatan om bron på Spexhultsvägen inte är möjlig att använda.

Den är därför i dagsläget inte alltid ett alternativ och det är oklart hur länge den kommer vara ett alternativ.

Södra vägen innebär en ny passage över järnvägen. Den skulle utgöra det snabbaste alternativet för uttryckning till områdena väster om järnvägen. Om Brogatan inte är framkomlig blir tidsvinsten som mest 30 sekunder genom att ta Södra vägen istället för Spexhultsvägen. För de fall då det inte är möjligt att använda bron på Spexhultsvägen och inte heller Brogatan blir tidsvinsten som mest fem minuter i jämförelse med alternativet som då är Västra vägen.

Vägar i centrum

Inom centrumringen är Brogatan den hårdast belastade vägen med som mest cirka 14000 bilar per dygn, därefter Mariagatan med som mest cirka 11400. Ramböll har i sin analys av centrumringen gjort belastningsberäkningar. Se tabell.

Fördröjningar och köbildningar brukar normalt dyka upp vid belastningar över 0,8. Belastningsmodellen visar därför att problem kan dyka upp i stadsparksrondellen. Trafikmodellen visar dock att trafikökningen till 2020 är måttlig.

Modellresultaten visar också att Södra vägen skulle minska belastningen med 10 % eller 1200 bilar och därmed skulle kunna vara en lösning på problemet. Om inte Södra vägen tillkommer skulle lösningar kunna vara komplettering med fria högersvängar från väster mot Bandygatan och från öster mot Mariagatan. En sådan lösning skulle dock komma i konflikt med framkomligheten för cyklister.

Ramböll har även tittat på barriäreffekten och konstaterar att denna kan innebära ett problem för de som ska ta sig över Maria-

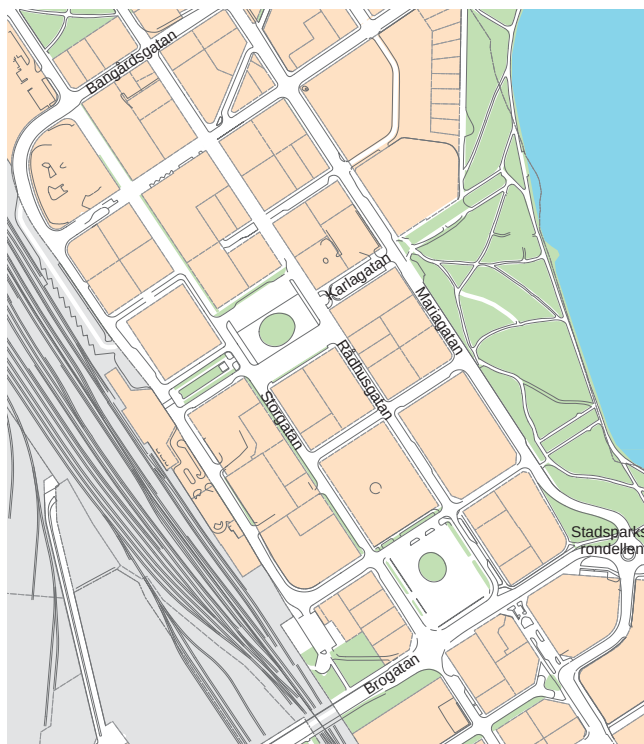
gatan till kulturhuset Pigalle och Stadsparken. Hastigheten är nedsatt till 30 km/h på vägvägsnittet förbi Pigalle.

Södra vägen skulle minska trafiken på

- Brogatan med cirka 1000 fordon,
- Sörängsvägen med 1500-2100 fordon,
- Anneforsvägen med 400-750 fordon,
- Spexhultsvägen med 1900 fordon,
- Västra vägen med 450 fordon.

Korsning	Belastningsgrad
Bangårdsgatan/ Rådhusgatan norr	0,7
Bangårdsgatan/ Mariagatan	0,5
Karlagatan/ Mariagatan	0,6
Stadsparksrondellen	0,85
Brogatan/Storgatan	0,7

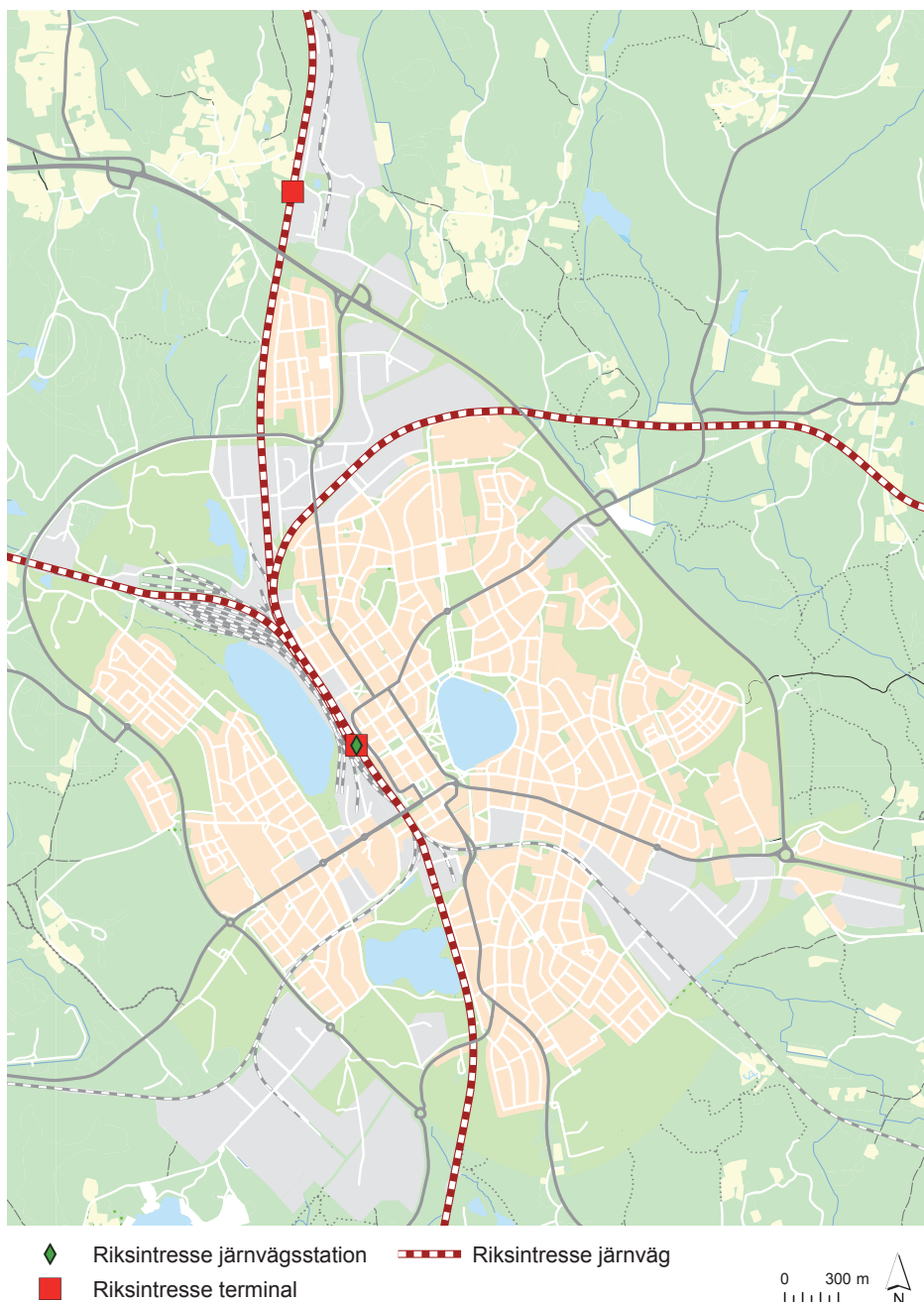
Tabellen visar belastningar under maxtimmen under eftermiddagen.



JÄRNVÄG

In till Nässjö går inte mindre än sex olika järnvägsspår som trafikerats av både regional- och fjärrtåg. Stambanan, Jönköpingsbanan och järnvägen mot Eksjö är samtliga av riksintresse. Av riksintresse är även stationen i Nässjö, samt terminalerna i Nässjö

stad och i Gamlarp. Jönköpingsbanan är en elektrifierad enkelspårig järnväg med kapacitetsbrist och en utformning som gör att det inte är möjligt att nyttja linjehastigheten 160 km/h.



GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Kommunen har sedan ett antal år en gång- och cykelvägsplan vars syfte är att förbättra förutsättningarna för att gå och cykla och som bland annat slagit fast hur och i vilken ordning gång- och cykelvägar ska byggas ut.

Om framkomligheten för cyklister och fotgängare kan förbättras till de olika målen i tätorten så kan förmodlingen gång- och cykeltrafiken öka på bekostnad av bil- och busstrafiken, främst för resande under tre kilometer. Förutom att skapa samhällsvinster genom att gång- och cykeltrafiken är utrymmessnål och miljövänlig, så medför det hälsovinster, i form av vardagsmotion.

Den viktigaste trafiksäkerhetsfrågan i tätorter berör oskyddade trafikanter där barn, äldre och funktionsnedsatta utgör en särskilt betydelsefull grupp. En avgörande faktor för trafiksäkerheten när det gäller allvarliga olyckor är människans tålighet mot krockvåld. Oskyddade trafikanter som körs på av en bil i högst 30 km/h utsätts vanligen inte för livshotande skador medan ökande kollisionshastigheter snabbt medför värre konsekvenser så att mer än åtta av tio avlider redan i en kollision vid 50 km/h. I Nässjö stad är hastigheten i dag till största delen 40 km/h.

Enligt Rambölles olycksanalys, är det i centrum, främst Mariagatan mellan Bangårdsgatan och Köpmansgatan samt Brogatan vid korsningen med Storgatan som är utsatta när det gäller trafikolyckor med oskyddade trafikanter inblandade.

Järnvägen har en stor barriäreffekt då det finns få övergångar för den som går eller cyklar. Flera av de som finns upplevs som otrygga och otrygga. Både övergången vid stationen och undergången vid Adela

udde upplevs av många som otrygga.

Undergången vid Adela udde är inte heller anpassad för cyklar, barnvagnar och funktionsnedsatta.

UTVECKLING AV NÄSSJÖ

STADSTRAFIK

Då en stad och dess målpunkter förändras finns det anledning att med jämna mellanrum studera om stadstrafiken utnyttjas på bästa sätt. Länstrafiken har beslutat att genomföra en stor satsning i Nässjö. Målet var att öka antalet resor från 180 000 till 240 000. Den ”nya” stadstrafiken sattes i samband med tidtabellsskiftet i december 2014. Istället för tre linjer som det var tidigare är det nu två. Antalet bussar har ökat från tre till fyra och det är numera halvtimmestrafik. Två av bussarna är nya och har den senaste miljötekniken. Träcentrum och Skogsvallen är nya målpunkter och resecentrum är knutpunkt även för stadsbussarna. En ny bussgata har byggts mellan Brinellgymnasiet och Träcentrum.

PARKERING

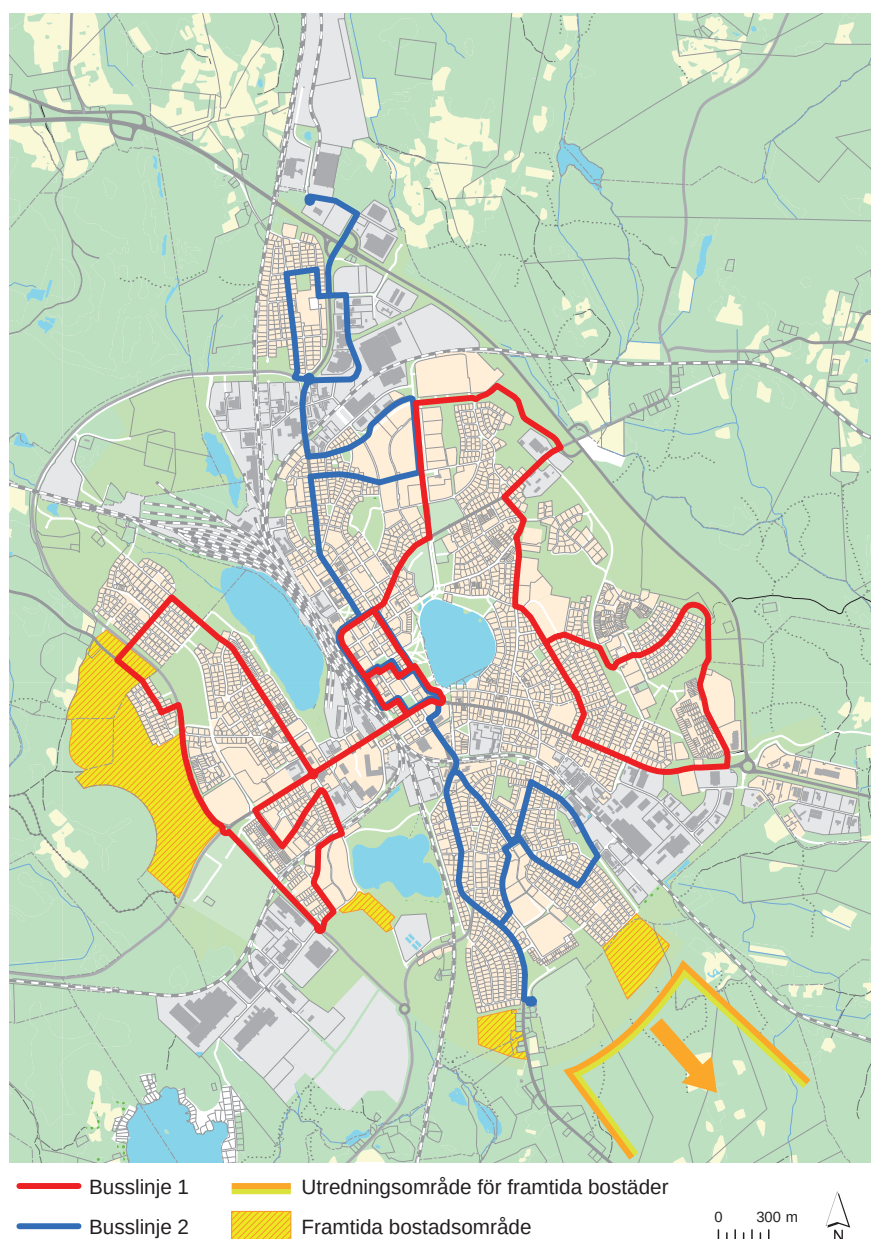
Parkeringarna i centrum är lämpligt belägna utmed och innanför centrumringen och kan därför lätt nås ”utifrån” utan att belasta centrumkärnan. Vartannat år gör kommunen parkeringsräkningar en torsdag, fredag och lördag i april.

I jämförelse med parkeringsräkningen för år 2013 finns det ytterligare cirka 115 parkeringsplatser under år 2015. Sammantaget finns det gott om lediga parkeringsplatser i Nässjö stad.

Toppbeläggningen är under torghandeln, torsdag förmiddag. När parkeringsräkningen gjordes var 15 % av parkeringarna inom stadskärnan lediga. Torsdagsförmiddagar under torgdagar bör inte vara dimensione-

rande för parkeringssituationen i Nässjö centrum. Att dimensionera parkeringstillgången efter en enstaka topp under veckan och under torghandeln är varken ekonomiskt eller miljömässigt försvarbart. Istället bör en vanlig vardag vara dimensionerande. Sammanfattningsvis har antalet parkeringsplatser ökat under senare år och det finns gott om parkeringsplatser.

Kommunen har även tagit fram en strategi för god tillgänglighet till stadskärnan. I strategin föreslås åtgärder för ett optimalt kapacitetsutnyttjande och för att minimera söktrafiken. Strategin inriktas även på att förbättra förutsättningarna för att ta sig med kollektivtrafik eller som gående eller cyklande in till centrum, åtgärder som också minskar parkeringsbehovet. Arbete med genomförande av åtgärderna pågår.

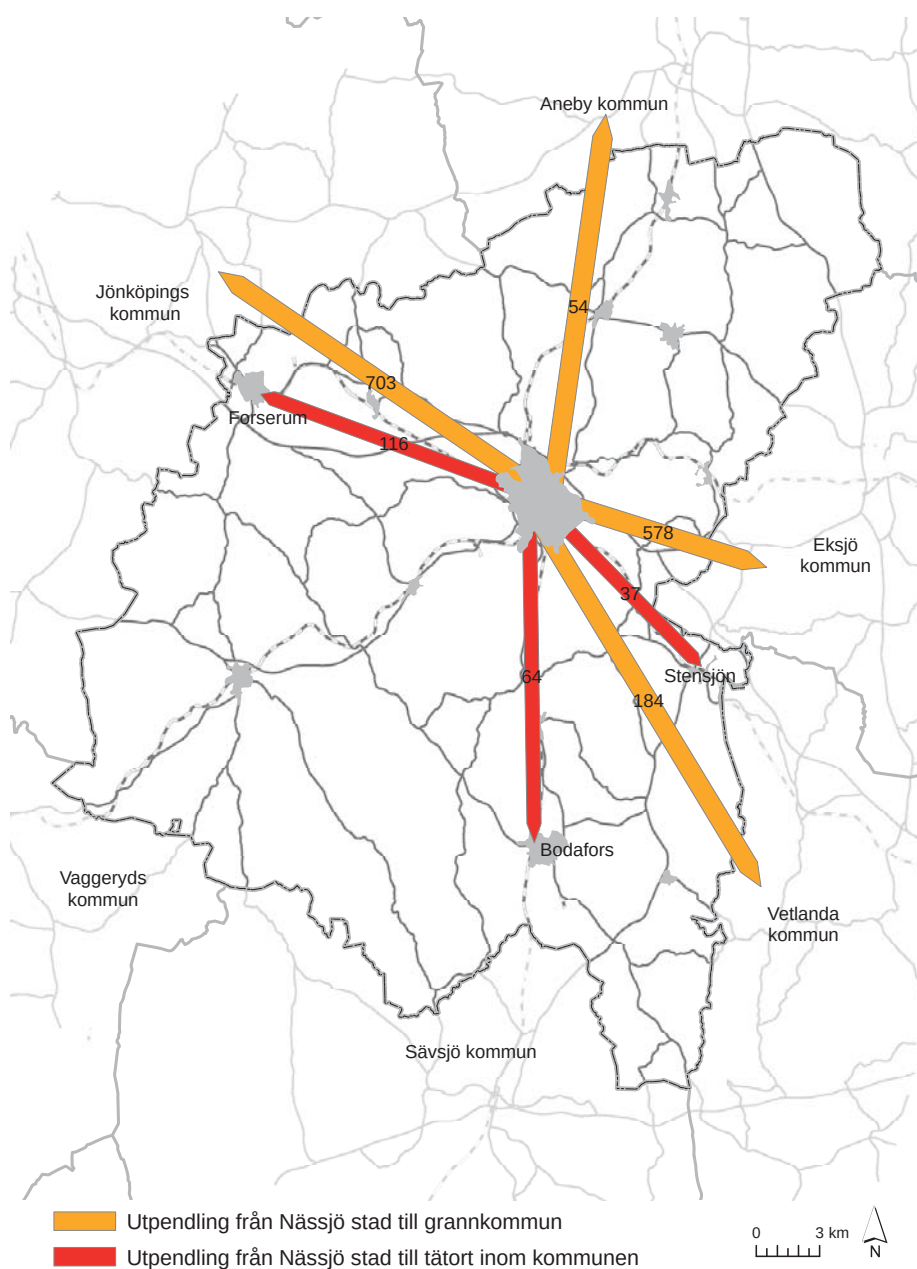


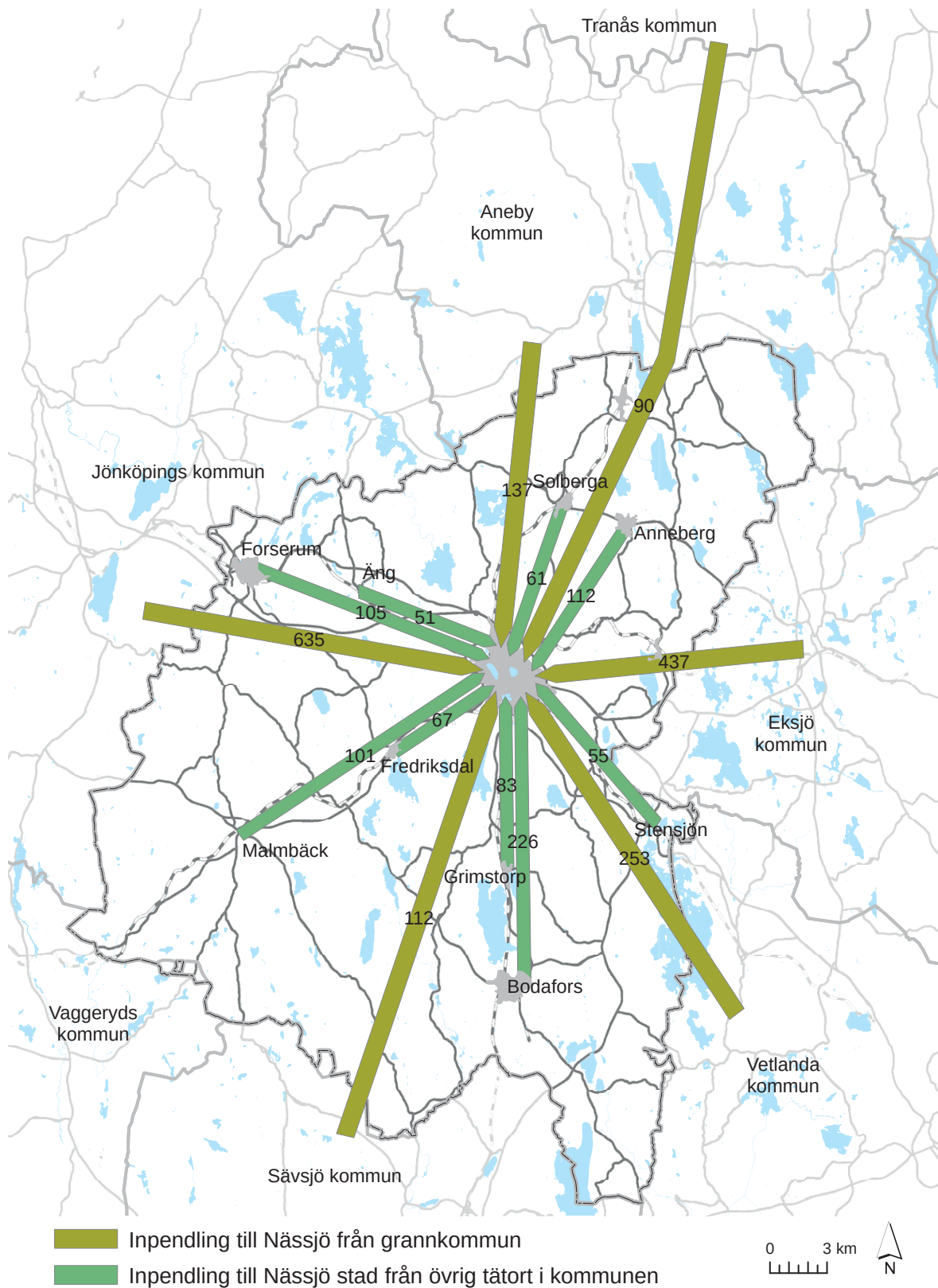
Kartan visar busslinjernas sträckning från december 2014 i förhållande till planerade bostadsområden.

PENDLING

Pendelparkering finns bakom tågstationen och i parkeringshuset Oxen samt ytterligare platser i stadskärnan. Pendelparkering i anslutning till riksväg 40 saknas. Totalt pendlar cirka 1800 personer ut från Nässjö stad. De vanligaste orterna att pendla till är

Jönköping, Eksjö, Vetlanda och Forserum. Drygt 3000 personer pendlar in till Nässjö stad. Flest från Jönköping, Eksjö, Vetlanda och Bodafors.





Grön- och vatten-
värden

- Sociala, estetiska
och
kulturhistoriska
värden
- Barn och ungas
grönområden
- Ekologiska
värden
- Vatten och avlopp
- Dagvatten

Gröna och blå
områden i Nässjös
stadsdelar

DET GRÖNA OCH BLÅ NÄSSJÖ

Nässjö stad har god tillgång till gröna områden men variationen skulle kunna vara större. Nässjö stad har även god tillgång till vatten genom tre stycken stadssjöar.

GRÖN- OCH VATTENVÄRDEN

Den gröna och blå strukturen har många värden som är viktiga för en tätort. De kan främja folkhälsan genom att få fler att röra sig och genom att vi helt enkelt mår bra av att se gröna områden och vatten. De kan vara identitetsskapande och ge historisk förankring. Både vatten så väl som en mångfald av olika gröna miljöer är viktigt för ett rikt djur- och växtliv. Gröna områden kan också bidra till ett jämnare lokalklimat och rena luften, samt hjälpa till att rena dagvatten.

SOCIALA, ESTETISKA OCH KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Tätorternas grönska påverkar hur människor upplever sin vardagsmiljö, livskvalité och hälsa. Vistelse i park- och naturområden bidrar till förbättrad kondition, inlärningsförmåga, ökad koncentration och minskad stress. Det finns forskning som visar att det till och med har positiva effekter på hälsan att titta på ett grönområde. Barn som leker i natur förbättrar sin motorik, fantasiinlevelse och koncentration. Gröna områden fungerar som kommunikationsstråk för fotgängare och cyklister och har en social funktion som mötesplats för lek och rekreation.

Tätortsnära skogsområden är viktiga ur rekreationssynpunkt, bland annat som närströvsområden. Områden med jordbruksmark är ofta inte så tillgängliga för allmänheten. Öppna jordbruksmarker erbjuder emellertid kvalitéer i utevistelsen i form av rymd och utblickar.

Parken är en viktig rekreations- och mötesplats. För många blir parken en viktig social plats för att titta på människor eller träffa vänner. På kartan har endast större parker som erbjuder många olika upplevelser och funktioner benämnts park. Mindre

områden, med bara en lekplats eller några sittbänkar eller kanske endast en gräsmatta har benämnts gröning. I staden finns också områden som är iordningsställda för någon speciell form av rekreation så som idrottsanläggningar och koloniområden. Dessa bildar i regel målpunkter för många.

Kyrkogårdar är ofta uppskattade för sina gröna, lummiga och rofyllda miljöer som är en viktig oas och mötesplats för många.

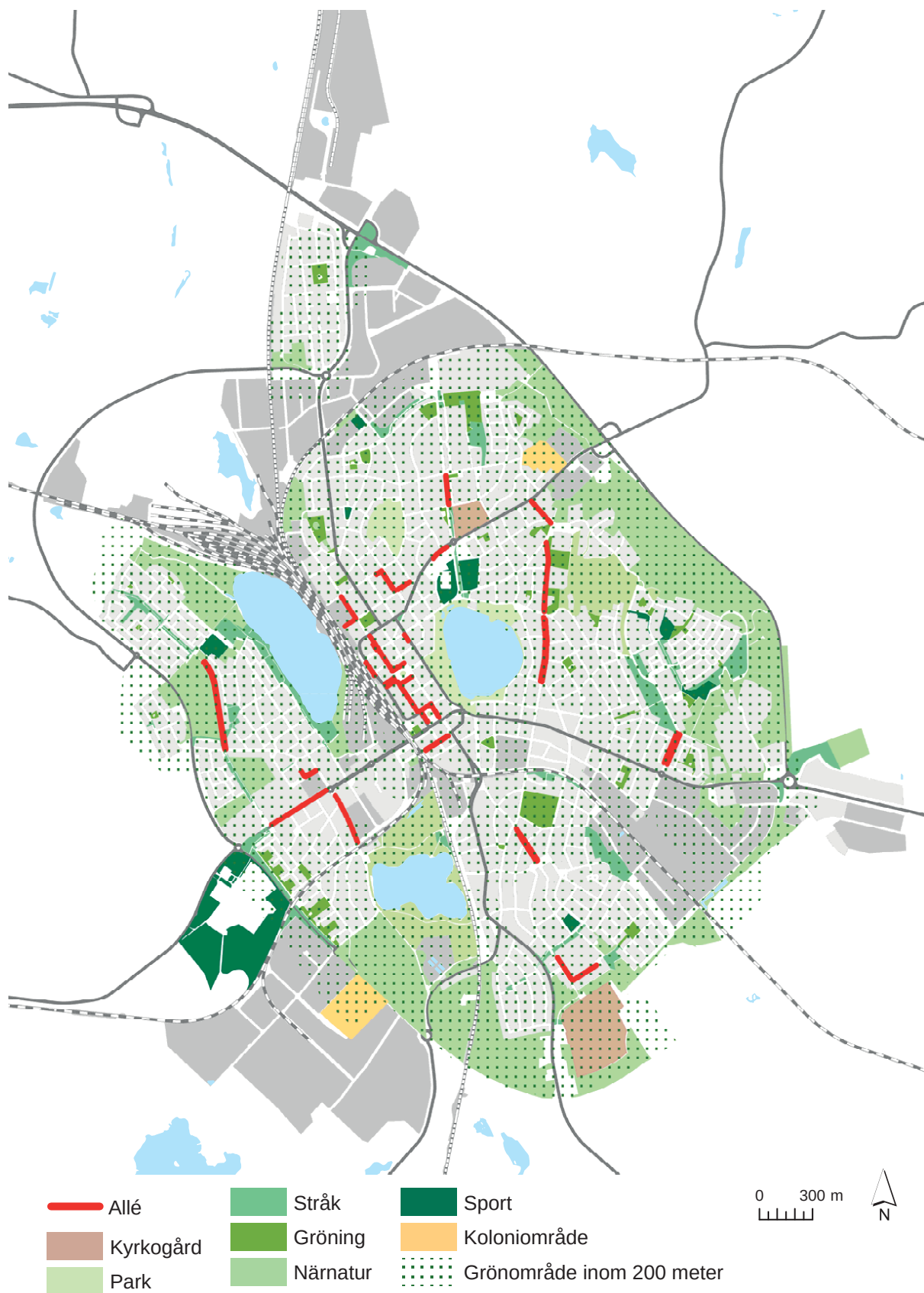
Ett ofta försummat område är industriområden. Detta trots att de är många arbetsplatser och därmed blir en del av deras vardagsmiljö. Industriområden är ofta belägna utmed infartsvägarna och de ger därmed det första intrycket när man kommer körande in mot staden. Omkringliggande vegetation kan även fungera som luftrenare och i vissa fall som en skyddsbarriär mellan industrier och bostadsområden.

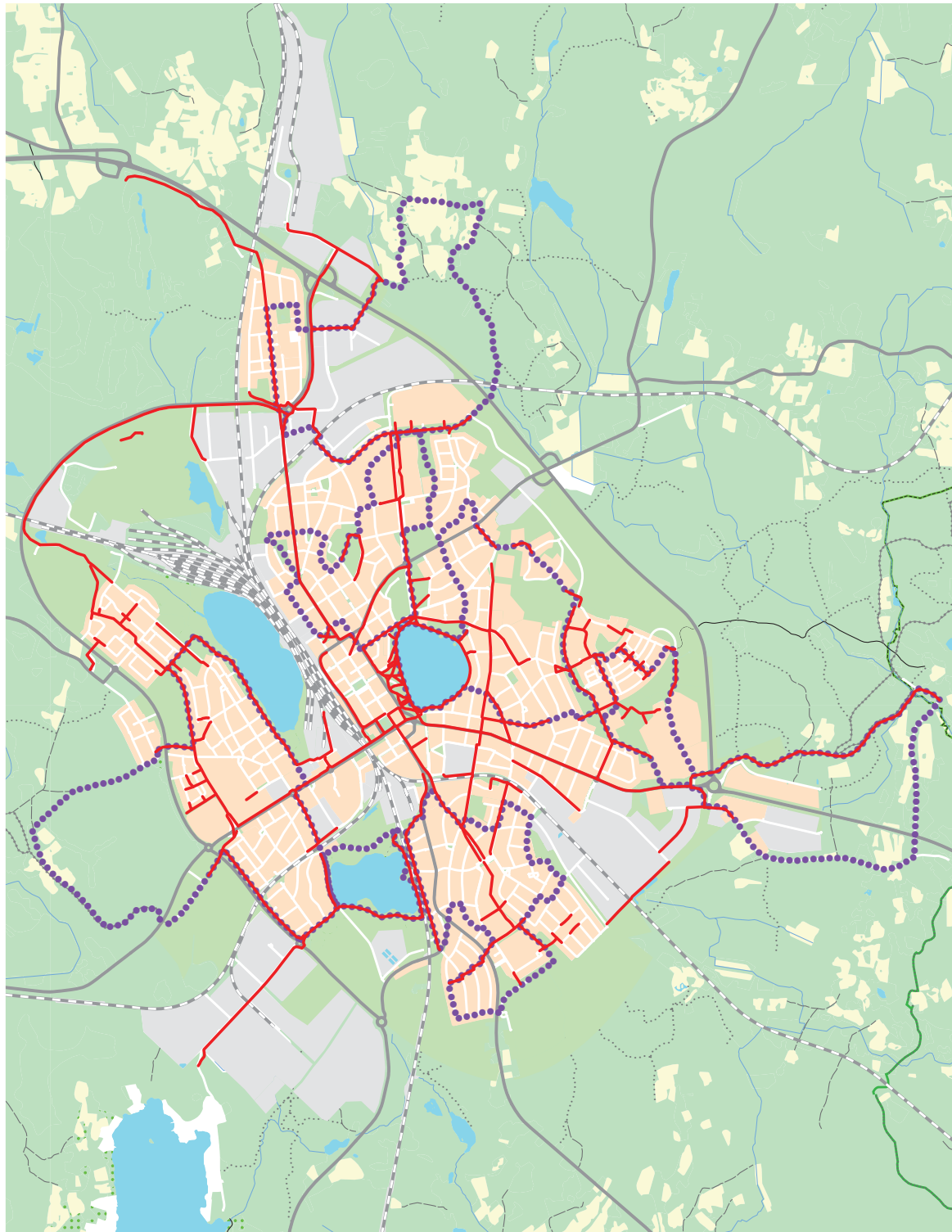
I Nässjö stad är också områdena runt sjöarna viktiga ur en rekreationssynpunkt. Vatten har alltid en lockelse på människor och sjöarna ger fina utblickar och möjligheter till bad, fiske och naturupplevelser.

Grönstruktur ger identitet och historisk förankring

Den gröna miljön är en viktig bärare av ortens identitet och karaktär med fornlämnningar, hembygdsgårdar, alléer och kyrkogårdar. I Nässjö har bland annat båda kyrkogårdarna höga kulturhistoriska värden. Stadsparken har också funnits länge och är liksom Stortorget och Esplanaden viktiga delar av den ursprungliga stadsplanen.

Även i bostadsområdena ger grönska ofta karaktär och säger något om sin tids stadsbyggnadsideal. I Nässjö finns några områden med stora trädgårdar och äldre





— Gång- och cykelväg

..... Promenadstråk utpekade i kommunens närnaturguide

0 300 m
N

bebyggelse (till exempel i Nyhem). I dessa områden ger de stora trädgårdarna, ofta med stora och gamla träd, en stor del av karaktären. I andra områden kan små platsbildningar ge karaktären och i några områden har istället naturmark sparats ut. Grönstrukturen är också ett viktigt stadsbyggnadselement som till exempel alléer i gatubilden. Grönska kan fungera som rumsavdelare och även avdela områden från varandra.

Vi värdesätter olika gröna områden

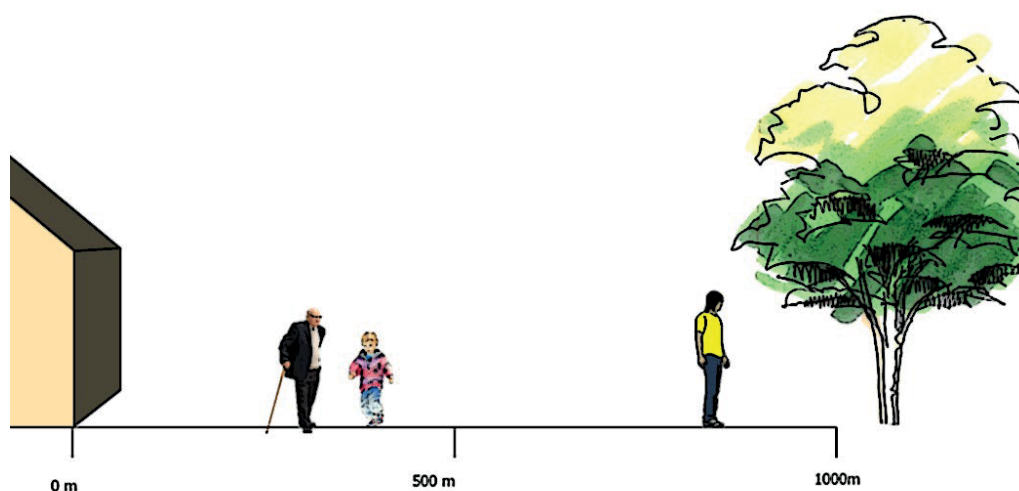
Enbart kvantitet räcker inte. Kvaliteten på de gröna områdena är minst lika viktig. Kön, ålder och etnicitet är några av de faktorer som påverkar vad vi värdesätter i grönstrukturen. Människor är också medskapare av sin närmiljö och måste ges utrymme för det. Barn upp till 12 år är de som utnyttjar stadens grönstruktur mest.

Lek är mycket viktig för barns utveckling och lärande. Lekplatser är till för att stimulera denna utveckling. Miljön bör vara varierad så att den stimulerar fantasin.

Naturlika lekområden har visat sig påverka barns rörelseutveckling på ett positivt sätt. Viktigt att ha i åtanke är tillgänglighet, möjlighet till skugga (för att undvika solexponering) och en vidd av svårighetsgrader så att det finns något för alla.

Äldre som kan ha svårt att ta sig fram obehindrat söker sig gärna till platser som har god tillgänglighet och som inte ligger för långt från bostaden. Flera studier visar att äldres hälsa förbättras av att vistas i gröna miljöer.

5-10 minuters promenad utgör för många människor den kritiska gränsen för huruvida vi överhuvudtaget tar oss ut till ett grönområde. Tillgängligheten är också beroende av förekomsten av fysiska och psykologiska barriärer. Hur barriärer upplevs och vad som upplevs som en barriär varierar beroende på användargrupp. En högt trafikerad gata brukar upplevas som ett hinder för vuxna medan det vanligtvis räcker med en måttligt trafikerad gata för att äldre och barn ska uppleva det som en barriär.



Bilden visar hur långt olika människor går på 10 minuter.

BARN OCH UNGAS

GRÖNOMRÅDEN

Barn och unga i årskurs 6 och 8 på skolorna i Nässjö stad (utom Runnerydsskolan) har under 2013 svarat på en enkät om var de brukar vara när de är utomhus.

Eleverna har även svarat på frågan vilka platser de gillar. Till stor del sammanfaller platser de gillar och platser där de brukar vara utomhus. Platser där de brukar vara utomhus är idrottsplatser, centrum, stadsparken och badplatsen. Här träffas de för att spela fotboll, träna, cykla och umgås med kompisar.

Grönområden som används av grundskolan och förskolan

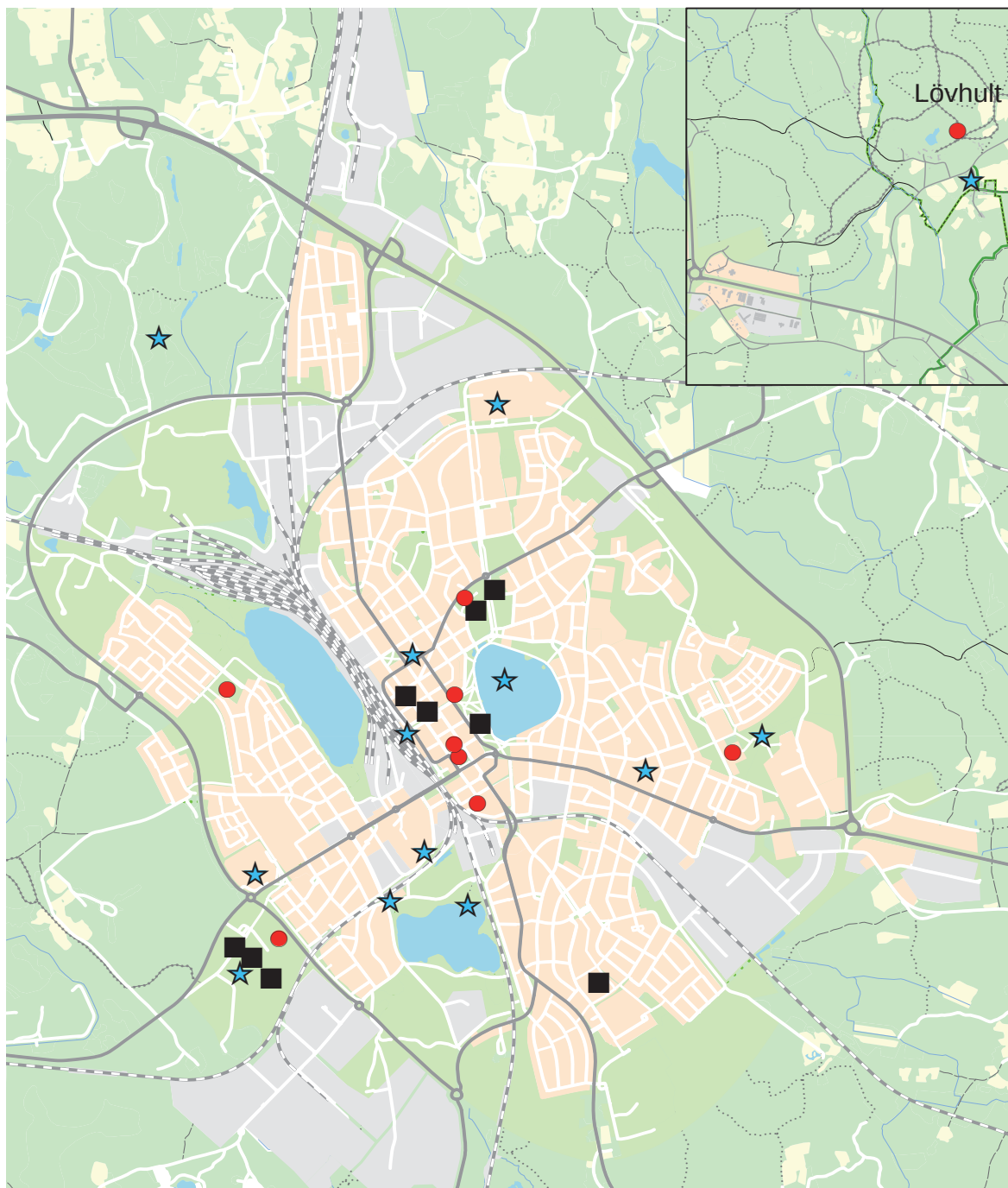
Ett flertal grönområden i staden är viktiga för skolor och förskolor. De används både för lek och rekreation och för undervisning. Nedan beskrivs hur grönområdena används av skolverksamheten.

Lövhult och Träslända används av flera skolor. Runnerydsskolans alla klasser gör varje höst och vår dagsutflykter till Träsländaskogen samt Lövhult. Nyhemsskolan använder Lövhult för undervisning och rekreation 2-3 gånger per läsår. Stadsparken används av flera skolor. Hultetskolan använder området kring stadsparken några gånger varje läsår. Nyhemsskolan använder stadsparken för lek, undervisning och rekreation flera gånger per vecka. Norråsaskolan använder sträckan runt sjön för löpträning.

Under försommar och tidig höst använder Norråsaskolan mer eller mindre dagligen näridrottsplatsen. Till och från använder Norråsaskolan även grusplanen utanför sporthallen. Tidigare använde de också gräsplanen mellan tennishallen och sjön, men numera klipps den inte. Deras öns-

kemål är att gräset klipps som tidigare så att de kan använda den nämnda gräsytan. Näridrottsplatsen och området runt simhallen använder även Nyhemsskolan för lek och undervisning. Åkraberget används för pulkaåkning av Åkerskolan. Hembygdsparken används vid enstaka tillfällen för orienteringsundervisning och skogslekar av Norråsaskolan. Grönområdet mellan förskolan Snövit och Brinellgymnasiet används varje vecka av Runnerydsskolan. Skogsområdet mellan Åkerskolan och bostadsområdet Sporren används dagligen av Åkerskolan. Åkerskolan använder även idrottsområdet Skogsvallen, grönområdet runt TV-masten och fotbollsplanen i Målen. Hultetplan samt skogen bredvid används av Hultetskolan i stort sett varje dag. Skogen mittemot butiken Cykodel används också flitigt. Skogen bakom lasarettet används av Nyhemsskolan flera gånger per termin för lek, rekreation och undervisning. "Berget" 150 meter in på Handskerydsspåret plus flera områden runt omkring används bland annat som "uteklassrum" av Handskerydsskolan. Grönområdet bakom fritidshemmet Karlavagnen används också. I och med förändringarna av skolorna i Nässjö stad kommer säkert delvis "nya" områden att användas.

Totalt 13 förskolor i Nässjö stad har i en enkät svarat på vilka grönområden de brukar nyttja. De väljer grönområden utifrån att det ger omväxling till den egna gården och att det finns andra lekredskap, att det ger möjlighet till lek i naturen och närhet till förskolan. Närhet till vatten, staket och att man kan ta sig dit bilfritt är andra faktorer som kan spela in i valet av grönområde.

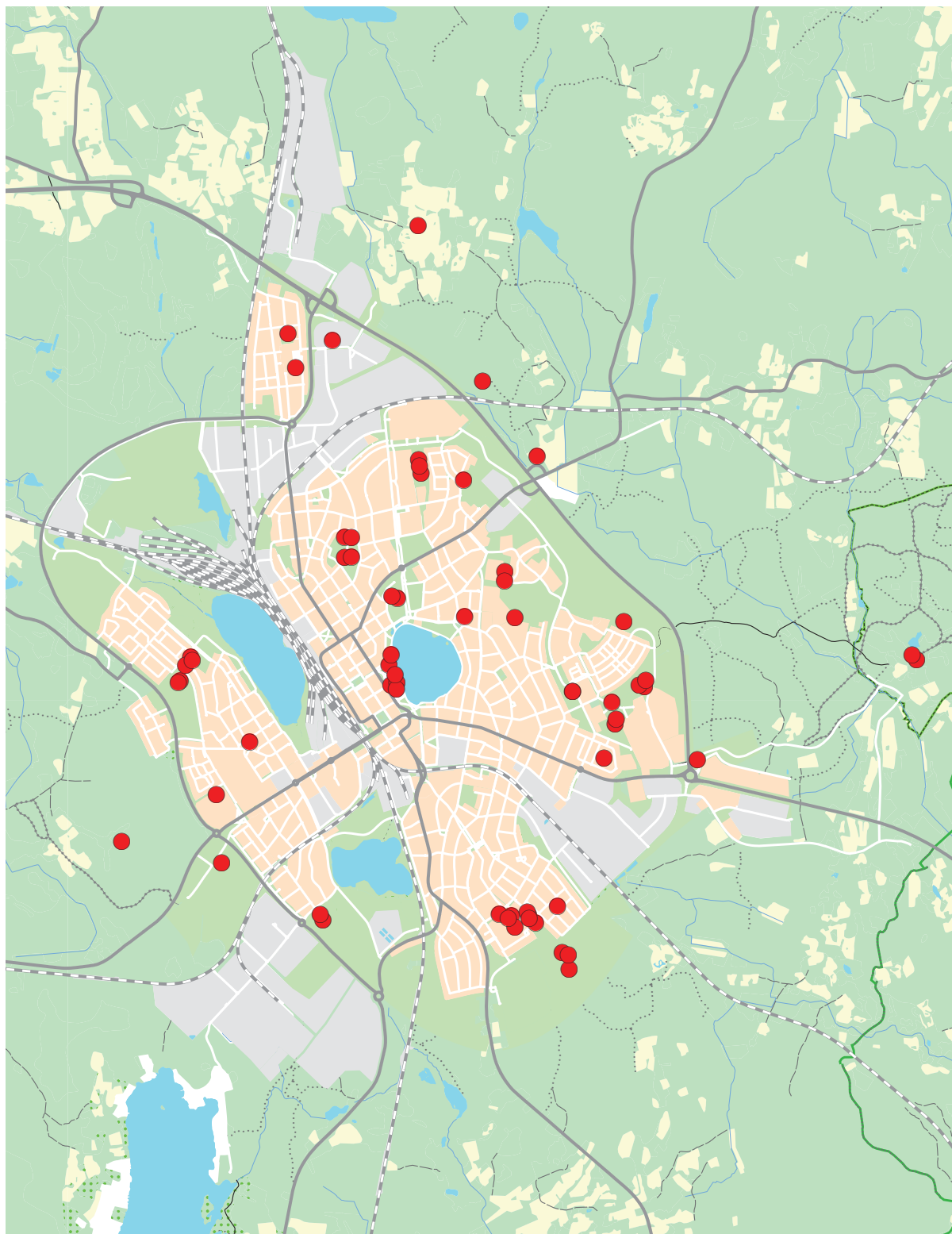


Antal som har svarat att de brukar vistas ute på respektive plats

- ★ 3-5 barn/unga
- 6-9 barn/unga
- 10-16 barn/unga



Kartan visar de platser som ungdomar gillar att vara på.



● Gröna områden som används av skolor och förskolor

0 300 m
■■■■



EKOLOGISKA VÄRDEN

Naturens mångfald och processer utför massor av uppgifter som vi människor är beroende av för vår överlevnad och välfärd. Ekosystemtjänster kallar man de tjänster och värden som vi får från naturen. Luften vi andas, vattnet vi dricker, maten vi äter, mediciner, bränslen, pollinering, men också de immateriella och känslomässiga värden vi får av naturen – allt kan räknas in bland ekosystemtjänsterna. Många av

dessas naturens gratistjänster är omöjliga att ersätta med hjälp av teknik. Urban grönska och vatten av hög kvalitet ger flerfaldiga effekter för biologisk mångfald, vatten- och klimatreglering, ökad folkhälsa och livskvalitet. Inte minst viktigt är ekosystemtjänsternas roll att dämpa förväntade klimatförändringar med ökad frekvens av skyfall, översvämningar och värmeböljor. Naturen i städer och i tätorter är viktig eftersom det är här de flesta människor

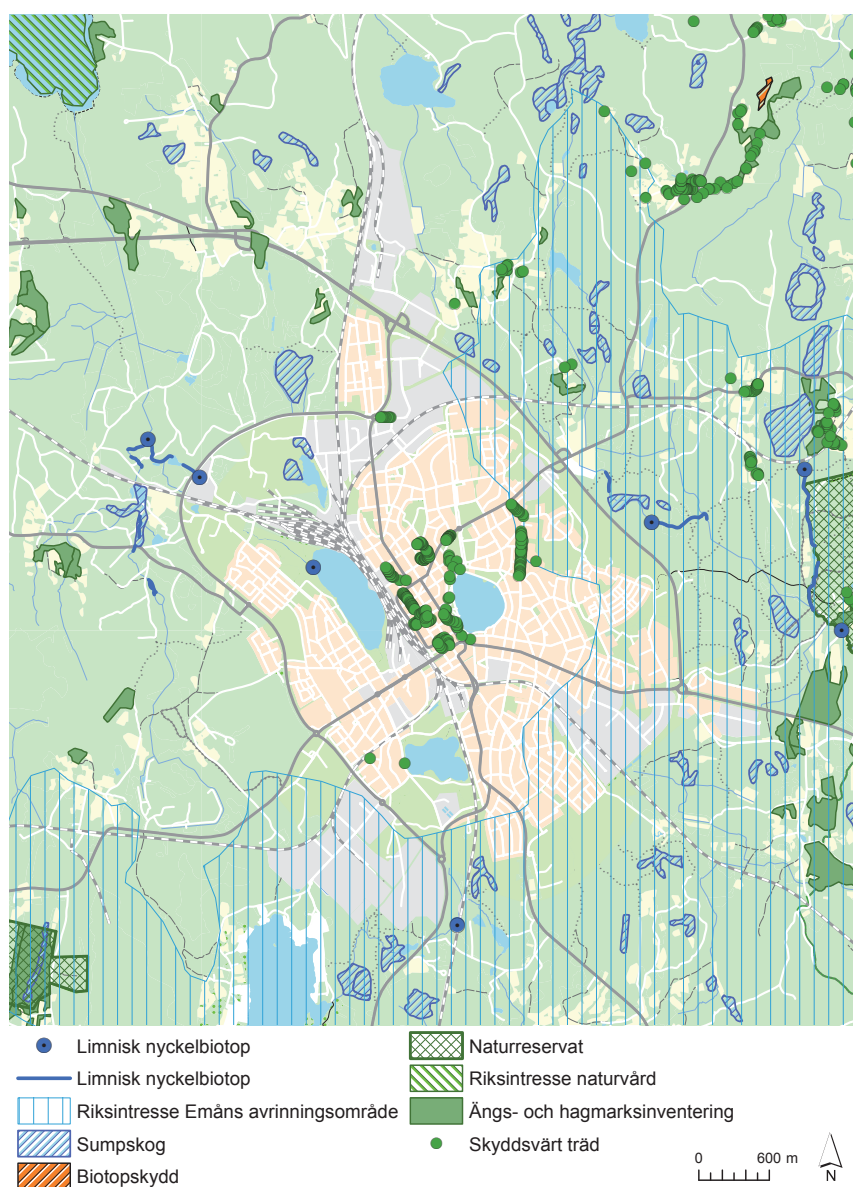


Kartan visar biotoper i Nässjö stad

kan komma i daglig kontakt med växter och djur och få en större förståelse för ekologin. Generellt i Sverige minskar den biologiska mångfalden i tätorterna eftersom att grönområden successivt exploateras och att kontakten med omgivningen på så sätt har blivit sämre. En annan orsak är likriktning av skötsel och anläggningar. För ett rikt växt- och djurliv är det viktigt med åtgärder i hela vardags-

landskapet. Mycket artrikedom är beroende av mänsklig påverkan. Artrikedomen i gamla parker och trädgårdar kan vara stor.

För växt- och djurlivet är det också viktigt hur de gröna områdena hänger ihop med varandra och med omgivningen. Djur och växter behöver spridningsvägar för sin överlevnad, så kallade korridorer. Bostadsområden med mycket vegetation kan



Kartan visar områden med särskilt utpekade naturvärden.

fungera som spridningsvägar. Större gröna stråk är mycket viktiga då de oftast består av flera olika habitat och zoner vilket leder till att fler arter kan utnyttja dem som spridningskorridorer. Även vattendrag med tillhörande kantzoner utgör viktiga spridningskorridorer.

Alléer är, trots att de ofta är smala, viktiga spridningskorridorer då de vanligen står kvar en längre tid på platsen och hinner utveckla och bilda livsmiljöer för flera djur- och växtarter. Vägkanter, diken och andra restytter innehåller en oftast bortglömd roll i den bebyggda miljöns grönstruktur. Flera arter som tvingats hitta nya livsmiljöer efter den förändrade jordbruksstrukturen har funnit en plats just i vägkanterna. Detta eftersom de i regel slås varje år. Vilken betydelse gräsmarkerna har för växt- och djurlivet är beroende av skötseln. Höga värden är ofta kopplade till hävd genom bete eller slåtter.

Ur ekologisk synvinkel är det viktigt att ha en blandad sammansättning av områden med olika biotoper (naturslag). En varierad och välplanerad park kan ha en viktig roll för djur- och växtlivet. Kyrkogårdar och begravningsplatser är viktiga tack vare sin kontinuitet och förekomsten av stenmurar, gamla träd och gravstenar.

I Nässjö stad finns det ganska gott om gröna områden men till stor del består grönområdena av gräsmattor eller skog. En stor potential finns i att förbättra förutsättningarna för ett mer varierat växt- och djurliv. Den stora mängden villaträdgårdar i Nässjö skapar även de en potential för växt- och djurlivet, men djur- och växtlivet är beroende av trädgårdens utformning och innehåll.

KLIMAT OCH LUFTRENING

Grönskan bidrar till att filtrera partiklar, syresätta luften och rena luften från föroreningar. Framförallt stora träd har förmågan att rena luften från stoft och gasformiga luftföroreningar. Grönskan ser också till att ett jämnare klimat hålls i tätorten, luftfuktigheten ökar och vegetationen dämpar även vind.

MILJÖKVALITETSNORMER FÖR VATTEN

Miljökvalitetsnormer (MKN) är föreskrifter om lägsta godtagbara miljö kvalitet inom ett geografiskt område. Miljökvalitetsnormerna baseras på EG-direktiv. MKN för vatten innebär att god ekologisk och kemisk status ska uppnås. Från Nässjö stad rinner fyra vattendrag som omfattas av reglerna om miljö kvalitetsnormer. Samtliga vattendrag, Bokån, Lövhultsbäcken, Kvarntorpsån och Nässjöån, bedöms ha måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Ett konstant arbete krävs för att värden ska förbli goda. Övergödning kommer främst från avlopp, jord- och skogsbruk. I Nässjö stad går det mesta av avloppsvattnet till det kommunala reningsverket. Mycket dagvatten går emellertid orenat ut i vattendragen.

VATTEN OCH AVLOPP

I Nässjö stad finns ett avloppsreningsverk med Nässjöån som recipient. Nässjöån går ut i Ryssbysjön och vidare ut i Huskvarnaån. Avloppsreningsverket har en reservkapacitet som bedöms räcka under planperioden.

Vattentäkt för Nässjö stad är Spexhultsjön. Uppskattad reservkapacitet i vattenverket bedöms räcka under planperioden. Spexhultsjön omfattas av ett vattenskyddsområde. Nässjö stad saknar

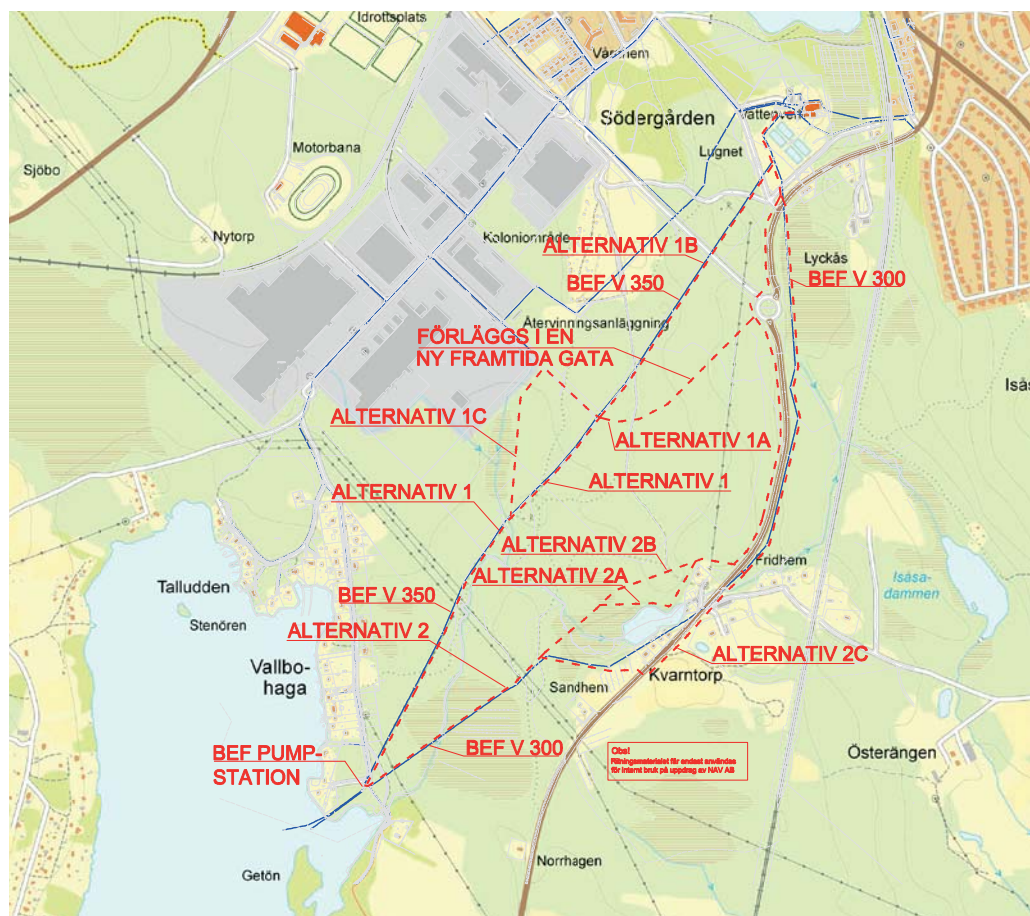
reservvattentäkt vilket gör att dricksvattenförsörjningen är känslig för olyckor etcetera. Arbete pågår med att hitta en reservvattentäkt. Till vattenverket behövs en ny råvattenledning. Vattentäkten i Näs-sjö stad har bra vattentillgång och tillräcklig vattenkvalitet.

DAGVATTEN

Dagvatten är regn- och smältvatten från gator, torg, tak och parker. Dagvattnet leds till viss del till reningsverk och till stor del till sjöar och vattendrag. Vid avrinning följer skadliga ämnen med vattnet ut i sjön eller vattendraget. Framförallt vat-ten från trafikytor och industriområden är förorenat. Dagvattnet innehåller kväve som bidrar till övergödning samt kemika-

lier, oljeprodukter, däck- och färgrester. Dagvatten bör därför inte tillföras naturliga vattendrag direkt utan först renas så nära källan som möjligt. Att leda dagvatten till reningsverk är inte heller någon bra idé då det innebär att reningsverkens kapacitet inte räcker till vid häftiga regn vilket kan leda till bräddning i reningsverken (orenat avloppsvatten leds direkt ut i sjöar och vattendrag).

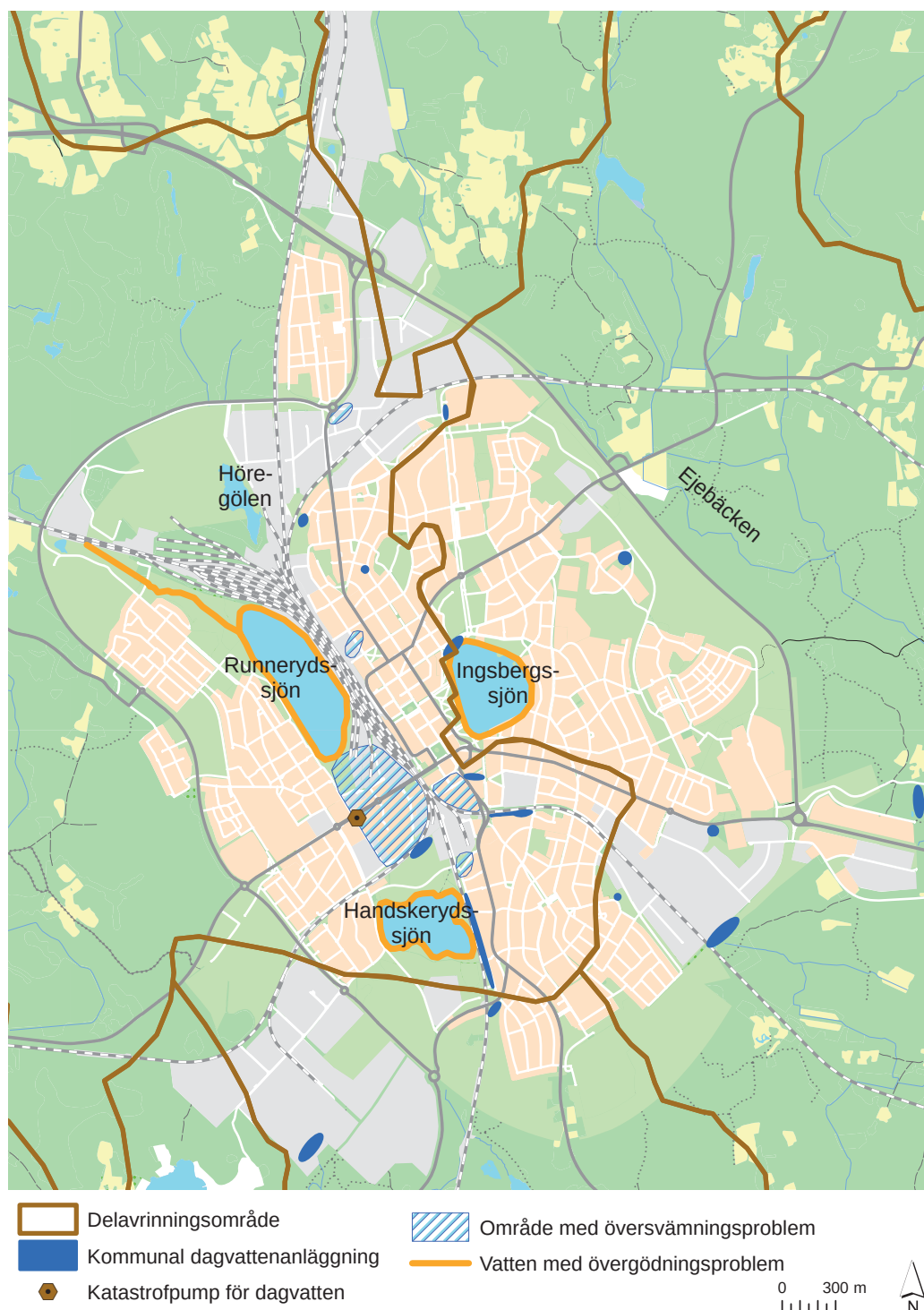
Gröna områden tar hand om en stor del av nederbörden som annars, om det vore hårdgjorda ytor, skulle gå rakt ner i stadens ledningssystem. I Nässjö stads grönområ-den finns också möjlighet att ta hand om tätortens dagvatten.



Kartan visar olika alternativa dragningar för ny råvattenledning (röd linje). Blå streck visar befintlig ledning.

Exempel på sätt att ta hand om dagvattnet är att låta det infiltreras genom växtklädd mark eller att anlägga våtmarker och dammar. Växter kan ta hand om näringsämnen

och till viss del även tungmetaller. Vid infiltration binds tungmetaller vid jordens partiklar.



Kartan visar dagvattensituationen i Nässjö

GRÖNA OCH BLÅ OMRÅDEN I NÄSSJÖS STADSDELAR

Centrum

I de centrala delarna av Nässjö har under årens lopp, i och med att bilen fått ta allt större plats, många stadsträd försvunnit. De senaste åren har dock nya gatuträd planterats. Esplanaden och de gamla träden på Stortorget ger också staden karaktär.

Handskeryd

Handskeryd började bebyggas på 1920-talet medan de yttre delarna kom till först på 1960-talet. Stadsdelen består av många villaområden med trädgårdar. Här finns också före detta Folkets park som till viss del kommer vara kvar som park och delvis bebyggas. I utkanten av Handskeryd ligger Koltorpsskogen där många motionerar och promenerar.

Nyhem

Nyhem bebyggdes i början av 1900-talet med villor med stora trädgårdar. De stora trädgårdarna ger ännu området en grön karaktär. I området finns dock dåligt med allmänna grönytor, men området ligger nära stadsparken.

Hultet

Hultet ligger nära friluftsområdet Lövhult. Det finns en passage under Östra vägen som gör att man lätt kan gå eller cykla mot friluftsområdet. I området finns god tillgänglighet till grönområden som är insprängda mellan bebyggelsen.

Ingsberg

Ingsberg är en stadsdel med flera grönytor och skogsområden. I området finns bland annat simhallen och näridrottsplatsen bredvid den.

Runneryd

I Runneryd ligger både hembygdsparken och Annefors kyrkogård. Två områden med ett grönt kulturhistoriskt värde. Här finns även kolonilotter och bra promenadvägar ut till Träslända.

Södergården

I stadsdelen Södergården ligger Handskerydssjön som är den enda badbara sjön i staden. Både runt Handskerydssjön och på Åkraberget finns skog med promenadmöjligheter. I området finns även kolonilotter.

Åker

De delar av Åker som ligger närmast centrum är fattiga på grönytor medan det finns mer gott om dem i utkanterna där bland annat idrottsområdet Skogsvallen ligger. Här ligger också Runnerydssjön med ett smalt grönstråk. Möjligheter finns även att promenera i området runt TV-masten, utanför Åker.

Stadsparken

I Nässjö har Stadsparken med Ingsbergssjön en särskild ställning. De utgör en del av Nässjös identitet samtidigt som de är en stor tillgång när det gäller rekreation och skönhetsupplevelse för alla kommunens invånare. Stadsparken anlades strax före sekelskiftet. Parken har mjuka ibland slingrande gångvägar, osymmetriskt placerade träd och omväxlande öppna och trädbevuxna ytor. I den så kallade axelns förlängning från gatunätet är dock parken anpassad till rutnätsstaden med en strikt, rak och trädplanterad allé ner mot Ingsbergssjön.

Idag är det en blandning av aktiviteter i stadsparken. Många nyttjar gångstigen runt Ingsbergssjön för att promenera eller jogga. Andra populära aktiviteter är lekparken, besök i sortimentsträdgården, minigolfbanan och musik eller teater från

scenen. Andra njuter av att sitta på en bänk och titta eller avnjuta en medhavd picknick. Kommunen har satsat på ett antal åtgärder för att höja attraktiviteten i och omkring parken. En ny lekplats, nya kulturhuset Pigalle, ny kiosk, ny brygga, ny belysning och nya gångvägar. Stadsparken ska vara en grön pärla i centrum och en naturlig mötesplats. Även framöver planeras satsningar i parken.

Ingsbergssjön

Sjön har en area på 17 hektar. Det enda inflödet till sjön utgörs av dagvatten. Utloppet ligger i den norra delen av sjön och leder vidare till Emån. Ingsbergssjön är övergödd och det beror på att sjön under lång tid tillförts avlopps- och dagvatten, på senare tid endast dagvatten. Mycket av det material som kommit till sjön med avlopps- och dagvatten ligger i sediment på botten. När det blir omrörningar i sedimentet frigörs näringsämnen. För att vattnet ska hålla en godtagbar kvalitet måste vi fortsätta med åtgärder över överskådlig tid. Ingsbergssjön har fram till 1965 haft förbindelse med Handskerydssjön vidare till Runnerydssjön och Huskvarnaåns avrinningsområde. När förbindelsen med Handskerydssjön stängdes kom Ingsbergssjön att tillhöra Emåns avrinningsområde.

Eftersom sjön har ett värde som rekreationsområde tycker Nässjö kommun att det är viktigt att behålla en vattenspegel. Därför har det genomförts ett antal åtgärder för att bekämpa igenväxning och algbloomning. Kommunen har tagit fram ett åtgärdsprogram för Ingsbergssjön.

Runnerydssjön

Utmed västra sidan av Runnerydssjön finns ett fint gång- och cykelstråk. Den östra sidan är däremot otillgängligare då den används för järnvägsändamål. I den norra

delen av Runnerydssjön ligger en våtmark som är värdefull för växt- och djurlivet.

Sjön tar emot mycket dagvatten och är något övergödd. Det är oklart hur mycket miljögifter som har läckt ut i sjön från det intilliggande impregneringsområdet.

Handskerydssjön

Vid Handskerydssjön ligger stadens badplats, Adela udde. Badplatsen har dock en del problem med skadegörelse, den ligger lite avskilt en bit från bebyggelsen och precis intill järnvägen. Möjlighet finns att promenera i en slinga runt sjön. Det finns även grillplatser vid sjön. Även Handskerydssjön tar emot mycket dagvatten och är något övergödd.

Risk och sårbarhet

- Räddningstjänsten
- Risk- och skyddsobjekt
- Trygghet och säkerhet

Miljö- och hälso-skydd

- Miljöfarlig verksamhet
- Miljökvalitetsnormer för luft
- Buller

Energi och klimat

- Energiförsörjning
- Trafik
- Klimatanpassning i den fysiska planeringen

TRYGGA, HÄLSOSAMMA OCH KLIMATSMARTA NÄSSJÖ

Den fördjupade översiktsplanen ska alltid hantera miljö-, risk- och hälsofrågor. Planen ska även redovisa på vilket sätt planen påverkar miljökvalitetsnormerna.

RISK OCH SÅRBARHET

För Nässjö och Vetlanda kommuner gjordes 2011 en risk- och sårbarhetsanalys. I Nässjö kommun är det vanligaste förekommande nödläget fallolyckor. Nödlägen är ett samlingsnamn för olycka, brand, kris, extra ordinär händelse och brott. Nässjö kommun ligger högt i jämförelse med riket när det gäller fallolyckor. Det är fallolyckor tillsammans med suicid och trafikolyckor som orsakar flest dödsfall, sjukhusvister och leder till störst ekonomiska konsekvenser i Nässjö kommun. Fallolyckor inträffar oftast i egen bostad, på gatan eller i en idrottsanläggning.

I Nässjös risk- och sårbarhetsanalys har även kriser och extrema händelser och vad de skulle få för betydelse för kommunens egen verksamhet analyserats. Elavbrott, väderrelaterad störning och brand i egen lokal är de scenarier som resulterar i störst påverkan på kommunens verksamhet. Flera förvaltningar rapporterar att deras verksamheter skulle få kraftiga störningar och att de antingen endast hjälpligt eller inte alls kan upprätthålla verksamheten.

I handlingsprogrammet för risk och säkerhet för perioden 2012-2015 har fem målsättningar satts upp:

- Kommunens kostnader för materiella skador på grund av åverkan ska minska med fem procent under perioden 2012-2014 i jämförelse med 2008-2011.
- Antalet brott ska minska med fem procent 2012-2014 i jämförelse med 2008-2011.
- Antalet suicider och försök till suicid ska minska med fem procent 2012-2014 i jämförelse med 2008-2011.
- Antalet fallolyckor ska minska med tio

procent 2012-2014 i jämförelse med 2008-2011.

- Antalet trafikolyckor ska minska med fem procent 2012-2014 i jämförelse med 2008-2011.
- Förebygga och minska konsekvenserna av störningar i dricksvattenförsörjningen.

De här punkterna utvärderas och därefter kommer ett nytt handlingsprogram att upprättas.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Högländets räddningstjänstförbund (HRF) verkar i Nässjö kommun och Vetlanda kommun. Förbundets uppdrag är att bereda människors liv, hälsa, egendom och miljö med hänsyn till lokala förhållanden, tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

För räddningstjänstens arbete är det viktigt att infartsvägar till och vägar inom områden utförs så att det går att köra runt eller att vända. Räddningsväg ska anordnas om det befintliga gatunätet eller motsvarande inte ger tillräcklig åtkomlighet för utrymning med räddningstjänstens stegutrustning eller för att utföra en släckinsats. Räddningsvägar kräver en del underhåll med exempelvis snöröjning och bibehållande av framkomlighet. Detta medför begränsningar i användning av marken. Det är viktigt att dessa aspekter finns med i planeringen.

Vissa byggnader i Nässjö stad dimensioneras med utrymning genom fönster med hjälp av räddningstjänsten. En förutsättning är att räddningstjänsten har tillräckligt snabb insatstid och förmåga för att kunna bistå vid utrymning. I många fall är

Mer att läsa finns i Risk- och sårbarhetsanalys 2011 för Nässjö och Vetlanda kommuner.

det starkt att föredra eller nödvändigt att räddningstjänsten kan använda sig av höjdfordon vilket kräver uppställningsplatser i tillräcklig omfattning.

Från räddningstjänstens uppställningsplats till närmsta brandpost bör avståndet inte överstiga 75 meter i tätbebyggda områden. Alternativt används främst i glesbygda områden tankbilar som åker mellan brandplatsen och närmaste brandpost. I de fall tillräcklig mängd vatten för brandsläckning inte kan fås med hjälp av brandposter ska branddammar eller vattentag anordnas. Utformning av dessa sker i samråd med räddningstjänstförbundet.

RISK OCH SKYDDSOBJEKT

Lokalisering av verksamhet som innebär risk för omgivningen måste ske med hänsyn till befintlig infrastruktur och närhet till

skyddsobjekt.

Exempel på skyddsvärda objekt

- verksamheter och objekt som innehar en samhällsviktig funktion,
- personintensiv verksamhet,
- kulturhistorisk bebyggelse.

Exempel på riskobjekt

- transportleder för farligt gods,
- industrier som hanterar större mängder kemikalier,
- bensinstationer,
- stora upplag,
- försörjningsanläggningar.

Exempel på stora upplag i Nässjö stad är

- Stena recykling,
- Boda avfallsanläggning,
- Nässjö miljö och återvinning.

Exempel på försörjningsanläggning

- Kraftvärmeverket.

Transport av farligt gods

Farligt gods är ämnen och föremål som på grund av sina kemiska eller fysikaliska egenskaper kan orsaka skador på liv, hälsa, miljö eller egendom vid transport. Farligt gods kan till exempel ha explosiva, brandfarliga, giftiga, radioaktiva eller frätande egenskaper. Begreppet transport av farligt gods omfattar mer än bara förflyttning med fordon eller järnvägsvagn. Även lastning och lossning samt sådan förvaring och hantering av farligt gods som har samband med transport inkluderas inom hantering av farligt gods.

Rekommenderad led för farligt gods är väg 31/40. För att möjliggöra en anknäring till befintliga industriområden och för att kunna angöra alla delar av staden på ett säkrare sätt, är en helt utbyggd ringled runt staden en fördel. Därutöver sker även transporter av farligt gods inne i staden för att kunna nå leverantör eller beställare.

När det gäller järnväg är grundprincipen att allt farligt gods ska kunna transporteras



på hela järnvägsnätet. På stambanan Stockholm – Malmö fraktas som mest cirka 500 000 ton farligt gods per år. På järnvägslinjen Nässjö – Jönköping fraktas som mest cirka 56 000 ton per år. På övriga sträckor transporteras mindre mängder.

TRYGGHET OCH SÄKERHET

Brottsförebyggande åtgärder handlar om att minska antalet brottslingar och att minska antalet tillfällen till brott.

Minska tillfällena till brott kan man till exempel göra genom fysiska hinder.

Fysiska hinder kan var lås, murar, stängsel och larm. Det kan finnas baksidor med de fysiska hindren. De kan vara fula och därmed minska förutsättningarna för människor att känna stolthet över sin miljö. Om de dessutom även blir ett hinder för sociala kontakter kan de motverka sitt syfte. De kan dessutom skapa en obefogad oro.

Symboliska hinder handlar om att låta bebyggelsen bära budskap. Det kan till exempel vara tydliga gränser för vad som är privat och offentligt. Det gör eventuella intrång mer synliga och har därmed en avskräckande effekt. Det finns mycket som talar för att bebyggelsemiljöer som är vackra och trivsamma också är ett symboliskt hinder mot brottslighet.

Slutligen kan det finnas sociala hinder i form av social kontroll. Det förutsätter dels att det finns människor på platsen, dels att de har överblick så att de ser vad som sker. Hur platsen är utformad, hur tät bebyggelsen är, vilka verksamheter som finns och hur fönstren sitter har betydelse för den sociala kontrollen. De allmänna utrymmena måste befolkas kontinuerligt för att förhindra brott. Naturlig övervakning genom de människor som rör sig genom det fysiska rummet är brottsförebyggande.

Upplevd trygghet

Det räcker inte att ett område är tryggt, det är också viktigt att det upplevs tryggt av alla människor. Ofta finns ingen korrelation mellan risken att blir utsatt för brott och den upplevda tryggheten. Att människor upplever platser som otrygga kan dock ge många negativa effekter. Till exempel att personen undviker platsen, eller att personen upplever en ökad stress, eller att personen får ett begränsat handlingsutrymme i vardagen. Ytterligare konsekvenser kan vara att personen flyttar ifrån området som personen upplever som otrygg eller att personen upprättar metoder för självskydd.

Otrygghet kan betyda olika för olika personer. Det kan till exempel vara en rädsla för andra personer, en rädsla för att råka ut för en olycka. En del rum kan kännas otrygga. En del känner sig otrygga när det är för många personer i rummet och en del när det är för få. Ensidig befolkning i gatu- och stadsrum, speciellt kvälls- och nattetid, skrämmar många. Då kan dominerande ungdomsgång lätt uppfattas som skrämmande när man inte själv tillhör gruppen. Även höga bilhastigheter upplever många en rädsla inför, särskilt föräldrar vars barn är oskyddade i trafiken.

Trygghet får inte endast handla om kontroll och bevakning. En trygg stad måste bygga på att fler vill vistas i det offentliga stadsrummet. Trygghet skapas genom att medborgarna vill använda sin stad, mycket och ofta. I en stad med gångavstånd mellan olika målpunkter blir gatorna befolkade och det uppstår många möjligheter till kontakter mellan människor. Bottenvåningar som det händer mycket i bidrar också till trygghet, liksom känslan av att kunna bli sedd av de som vistas inne i husen.

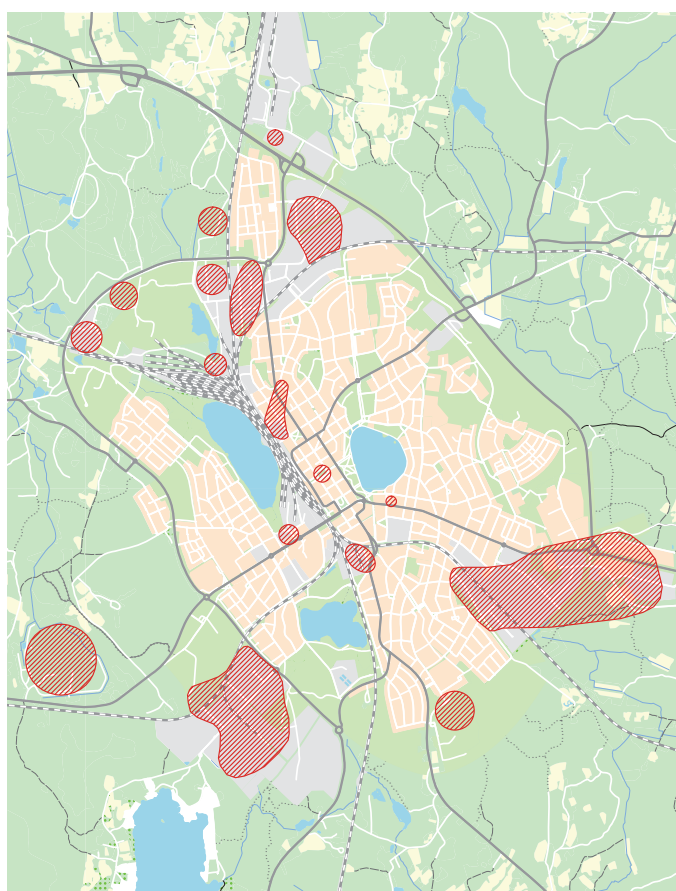
MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDD

MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Miljöfarlig verksamhet är allt som har något utsläpp till mark, luft eller vatten. Miljöfarlig verksamhet delas i miljöbalken in i A, B, C och U-verksamheter, där de förstnämnda generellt anses ha störst miljö- och/eller omgivningspåverkan.

A och B-anläggningar i Nässjö är

- Stena Recykling
- Boda avfallsanläggning
- Avloppsreningsverket
- Industrilås i Nässjö
- Draka Kabel
- Kraftvärmeverket
- Nässjö miljö- och återvinning
- Krematoriet.



Kartan visar områden med miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalken

Miljöfarlig verksamhet kan orsaka större eller mindre störningar på omgivningen genom till exempel lukt eller buller. Inom Nässjö stad finns inte några verksamheter med mycket klagomål om störningar från närboende.

AVFALLSHANTERING

Hushållssopor delas in i matavfall och brännbart avfall. Matavallet förbränns till fordonsgas medan det brännbara avfallet förbränns till fjärrvärme. Förbrännigen utförs på andra orter, utanför Nässjö kommun. Nässjö affärsverk AB erbjuder upphämtning av kasserade vitvaror på den enskilda tomten en gång i månaden.

Boda är kommunens avfallsanläggning som återvinningscentral samt mellanlager för miljöfarligt avfall. Dessutom sker här omlastning av avfall som uppkommer från hushåll och verksamheter. Deponeringen av avfall är numera avslutad och arbete pågår med sluttäckning av deponin. Stena recykling har tillstånd att hantera farligt avfall på Boda.

LUFTFÖRORENINGAR

Luftföroreningar har en negativ effekt på både miljö och hälsa. Utsläppen kommer främst från vägtrafiken och energiproduktion och kan kosta samhället stora summor i form av sjukvård, skördebortfall och reparationsarbeten.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav som ställs genom vårt medlemskap i EU.

Mätningar genomförs på kväveoxider

(NO₂, NO_x), svaveldioxid (SO₂), kolmonoxid (CO), bensen, partiklar (PM₁₀, PM_{2.5}), ozon (O₃), tungmetallerna arsenik (As), kadmium (Cd), nickel (Ni) och bly (Pb) samt polycykliska aromatiska kolväten (med bens(a)pyren (B(a)P) som indikator).

Miljökvalitetsmålet frisk luft

Riksdagen har satt upp 16 miljömål varav ett är Frisk luft. Genom miljökvalitetsmålen preciseringar förtydligas innebörden av miljökvalitetsmålen samt de miljötillstånd som ska nås. Preciseringar för miljökvalitetsmålet Frisk luft finns för bensen, benso(a)pyren, butadien, formaldehyd, partiklar (PM₁₀, PM_{2.5}), ozon, kvävedioxid och korrosion. Av dem är det kvävedioxid, partiklar och bensen som mäts.

Uppmätta halter för bensen, partiklar (PM₁₀) samt kvävedioxid för 2014 redovisas på nästa sida tillsammans med uppsatta preciseringar för miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsmål. På sex platser i Nässjö stad har beräkningar gjorts. På tre platser uppnås inte miljömålet för Frisk luft för partiklar (PM₁₀). På en plats uppnås inte miljömålet för Frisk luft för kvävedioxid. Miljökvalitetsmålet för Frisk luft uppnås på alla platser för bensen. Platsen Brogatan som sträcker sig mellan Rådhusgatan och Mariagatan når inte upp till uppsatta miljökvalitetsmål varken för partiklar (PM₁₀) eller för kvävedioxid.

BULLER

Buller är den miljöstörning som berör flest människor i vårt land. Forskning visar att buller påverkar människors hälsa och att denna påverkan ofta underskattas. Två bullerkällor i staden är järnvägstrafiken och biltrafiken.

Den järnvägssträcka som är mest trafikerad och därmed ger störst bullerproblem är

stambanan Malmö – Stockholm. Utmed delar av sträckan finns bullervall men en del fastighetsägare motsade sig sådana åtgärder och delar av sträckan saknar därför avskärmning från bullret.

På idrottsområdet Skogsvallen i sydvästra delen av staden finns en speedwaybana. Verksamheten utgör en så kallad C-anläggning. Speedwaybanan ger upphov till buller. Arbete pågår med åtgärder för att minska bullerpåverkan på omkringliggande områden och bland annat möjliggöra uppförandet av ny bostadsbebyggelse vid Mastbacken.

Bullerutredning ska göras när så bedöms behövas. Tillfällen då det behövs kan till exempel vara vid detaljplanläggning eller bygglov för bostadsbebyggelse, vård- eller skollokaler utmed järnvägslinjerna och vägar med mycket trafik.

Miljökvalitetsnormer för luft, partiklar

PM10 (µg/m3 luft), år 2014

Gata/väg	Gatuavsnitt i beräkningarna	Års-medel	MKN	miljö-mål	90-perc. dygn	MKN
Brogatan	Rådhusgatan – Mariagatan	17,8	40	10	33,2	50
Mariagatan	Köpmansgatan – Anneforsvägen	13,5	40	10	23,9	50
Sörängsvägen	Hagagatan – Ingsbergsgatan	14,9	40	10	26,5	50
Rådhusgatan	Nygatan - Karlagatan	16,2	40	10	30,9	50
Rådhusgatan	Dalagatan – Gustavsbergsgatan	14,9	40	10	27,1	50
Anneforsvägen	Kyrkogatan – Tullgatan	15,5	40	10	28,3	50

Miljökvalitetsnormer Bensen

Bensen (µg/m3 luft) , år 2014

Gata/väg	Gatu-/vägavsnitt i beräkningarna	Årsmedel	MKN	miljö-mål
Brogatan	Rådhusgatan – Mariagatan	0,9	5	1
Mariagatan	Köpmansgatan – Anneforsvägen	0,7	5	1
Sörängsvägen	Hagagatan – Ingsbergsgatan	0,7	5	1
Rådhusgatan	Nygatan - Karlagatan	0,9	5	1
Rådhusgatan	Dalagatan – Gustavsbergsgatan	0,8	5	1
Anneforsvägen	Kyrkogatan – Tullgatan	0,8	5	1

Miljökvalitetsnormer för luft, kvävedioxid

NO2 (µg/m3 luft), år 2014

Gata/väg	Gatu-/vägavsnitt i beräkningarna	Års-medel	MKN	miljö-mål	98-perc. dygn	MKN	98-perc. timme
Brogatan	Rådhusgatan – Mariagatan	20,1	40	20	33,1	60	42,3
Mariagatan	Köpmansgatan – Anneforsvägen	9,2	40	20	16,1	60	22,3
Sörängsvägen	Hagagatan – Ingsbergsgatan	12,9	40	20	22,2	60	29,3
Rådhusgatan	Nygatan - Karlagatan	16,3	40	20	30,3	60	42,1
Rådhusgatan	Dalagatan – Gustavsbergsgatan	11,5	40	20	19,8	60	26,5
Anneforsvägen	Kyrkogatan – Tullgatan	14,8	40	20	27,0	60	34,7

ENERGI OCH KLIMAT

Nässjö kommun har tagit fram en Energi- och klimatstrategi för kommunen. Av den framgår att de tre största källorna till utsläpp av växthusgaser i Nässjö kommun är energiförsörjning, transporter och jordbruk.

ENERGIFÖRSÖRJNING

Energi behövs till uppvärmning av fastigheter och till el till hushållen och industrin. Olika sätt att minska energiförbrukningen på är fastigheter som kräver endast liten uppvärmning, energisnåla apparater, att hushålla med elen samt att använda sig av alternativa uppvärmningsmetoder.

Sedan mitten av 1980-talet har ett fjärrvärmenät byggts ut i Nässjö stad. Värme- och elenergi produceras i ett kraftvärmeverk beläget i stadens nordvästra del. Kraftvärmeverket eldas huvudsakligen med biobränsle. Ersätter det till exempel oljeeldning så leder det till mindre utsläpp och bättre närmiljö.

TRAFIK

Transportsektorn står för en stor del av samhällets energikonsumtion. För att övergå från privatbilism till mer energisnåla färdssätt måste samhället bygga ut bekväma och trafiksäkra färdmöjligheter. Ett samhälle med korta avstånd främjar också möjligheterna till att gå och cykla istället för att ta bilen. Här har Nässjö en klar fördel. Staden är inte större än att det är cykelavstånd från ena delen till den andra. Bostadsområden och arbetsplatser likväl som fritidsaktiviteter bör också lokaliseras på ett sådant sätt att förutsättningarna för kollektivtrafik är goda.

Mer att läsa finns i Energi- och klimatstrategin.

KLIMATANPASSNING I DEN FYSISKA PLANERINGEN

Länsstyrelsen har tagit fram en klimatanalys för Jönköpings län. Analysen är en beräkning av hur klimatet kommer att förändras till följd av den globala uppvärmningen. Det finns förstås stora osäkerheter i analysen. Att titta på en enskild tätort är inte möjligt men för den del av länet som Nässjö stad ligger i visar analysen att:

- årsmedeltemperaturen ökar med runt tre grader till slutet av seklet, den högsta ökningen blir på vintern,
- nederbörden ökar med 10-20 % i slutet av seklet,
- högre flöden om vintern och lägre vår- och sommarflöden,
- antalet 100-årsflöden bedöms bli oförändrad eller minska något,
- antalet kraftiga regn ökar med 30% till slutet av seklet,
- perioden med snötäckt mark minskar till mitten av seklet med en månad.

För Nässjö stad innebär detta framförallt högre temperaturer och fler kraftiga regn. Det är en mycket liten risk för ras, skred och erosion med den geologi som förekommer i Nässjö. Det finns inga större vattendrag som kan föra vatten från ett stort område till Nässjö stad och på så vis orsaka översvämningar. Översvämningar kan förekomma i lågpunkter i staden vid kraftiga skyfall och bland annat påverka omgivande bebyggelse och ledningssystem.

Områden med risk för lokala översvämningar är utpekade i översiktsplanen. Hänsyn till detta kan tas i samband med förändringar och särskilda dagvattenåtgärder pågår som separata projekt enligt VA-planen. Antalet dagvattenöversvämningar till följd av fler häftiga regn förväntas öka medan översvämningar i vattendrag förväntas inte att öka.

Temperaturen kan komma att öka och orsaka ökade behov av bevattning på somaren samt ökat behov av nedkylning till exempel på vårdinrättningar eller andra ställen där känsligare personer vistas.

Ökade temperaturer kan också göra vattenförsörjningen känsligare. Ökad brunifiering (ökad mängd av humus) av vattnet kan leda till högre kostnader för rening. Kraftiga regn kopplat till översvämning ökar risken att föroreningar kan transporteras ut i dricksvattentäkten. Dricksvattenförsörjningen i Nässjö stad är känslig eftersom det saknas reservvattentäkt. Hög råvattentemperatur sommartid kan också öka risken för mikrobiell tillväxt i distributionsnäten. Risk finns då för lukt- och smakstörningar, grumling med mera.

BERGGRUNDEN I NÄSSJÖ STAD

Berggrunden under Nässjö stad består huvudsakligen av den så kallade Almesåkrgruppen (Sandsten, konglomerat och skiffer) samt även diabas. Jordtäcket är generellt tunt. Störst jorddjup, 20-30 meter, förekommer i ett mindre område i norra delen av Handskeryd till södra delen av Nyhem och fram till Ingsbergssjön. Större delen av Handskeryd och området söder om Ingsbergssjön har ett jorddjup på mellan 10-20 meter. Övriga centrala Nässjö har vanligtvis ett jorddjup på 5-10 meter. Tunnast jordtäck (0-3 meter) finns kring Runneryd och Ingsberg samt väster och sydväst om Handskerydssjön, ibland annat Åkershäll och Södergårdens industriområde.

Jordarten inom Nässjö stad är huvudsakligen morän. Torv finns i ett stråk mellan Ingsbergssjön och Runnerydssjön via Handskerydssjön och sedan vidare norrut förbi Höregölen. Torv finns även i ett stråk norr om Ingsbergssjön utmed Brinellgatan. Områden med infiltrationsbenägna isälvs-sediment finns söder om Handskerydssjön, utmed stambanan vid Norrboda samt i några områden norr om Ingsbergssjön.

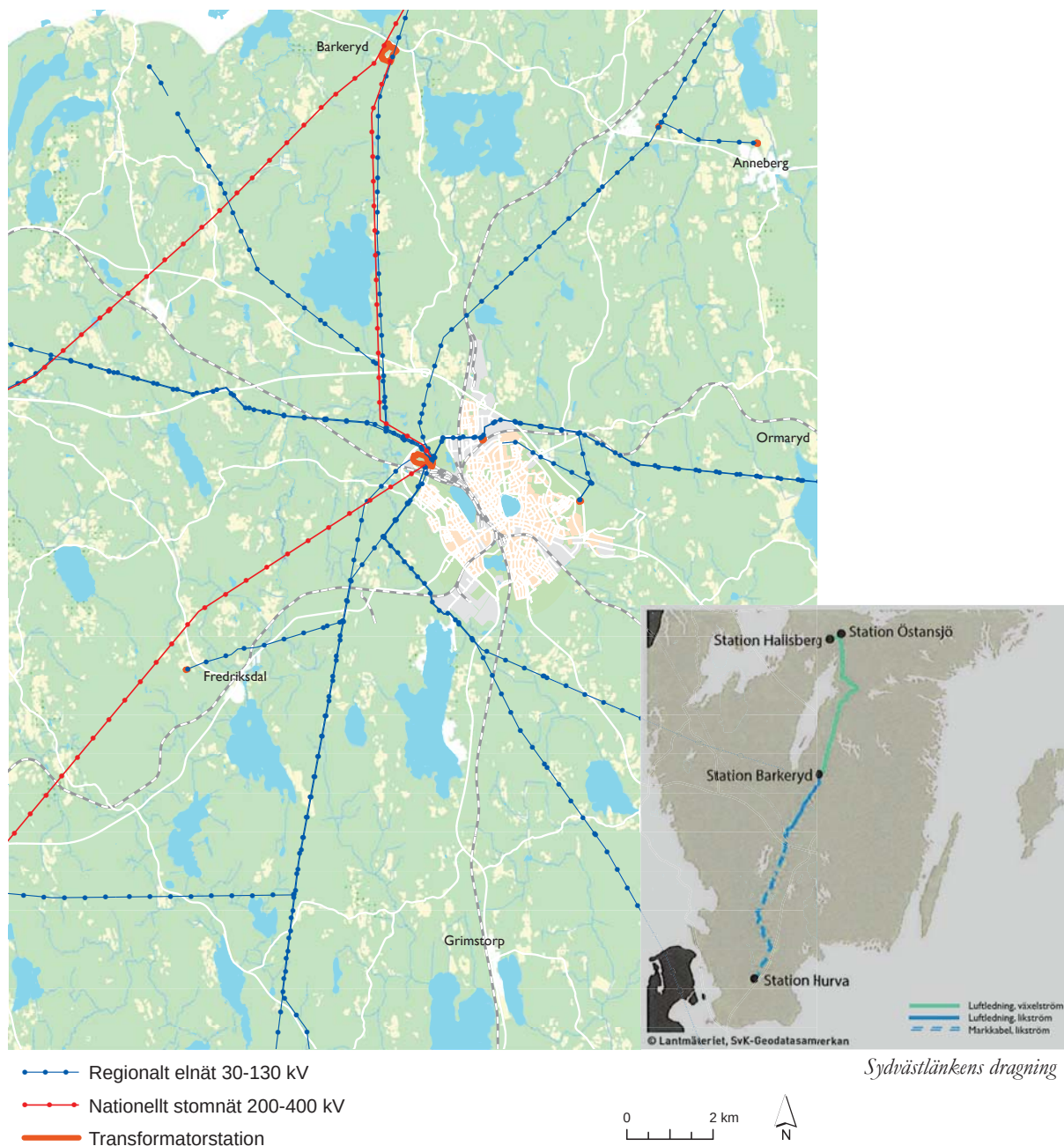
Områden med sämre markförhållanden (torv, hög grundvattennivå) finns framförallt i ett stråk mellan Ingsbergssjön och Runnerydssjön via Handskerydssjön samt även utmed Brinellgatan. Inom dessa områden är det särskilt viktigt med utförliga geotekniska undersökningar i samband med detaljplaner och bygglov.

Förorenad mark kan förekomma på vissa platser i staden, framförallt i äldre industriområden samt vid före detta deponier. De kända områdena är utpekade i översiktsplanen.

KRAFTLEDNINGAR

I den nordvästra delen av staden möts flera större kraftledning. Tillsammans bildar de en barriär som till stor del hindrar staden att expandera i den riktningen. Sydvästlänken, som är en ny 400 kV ledning, sattes i drift under 2015. Dess sträckning är mellan Hallsberg och Hörby

med en knutpunkt i Barkeryd, norr om Nässjö. De stora kraftledningarna kommer under en överskådlig tid att vara en försvårande planeringsförutsättning för stadens expansion. Områden får nyttas så gott det går för kompletterande markanvändning.



Stationsnära läge

STATIONSNÄRA LÄGE - Nässjö 2050

Högskolan i Jönköpings har gjort undersökningar som visar att en Götalandsbana skulle kunna ge både fler kommuninvånare och arbetstillfällen till Nässjö. För att deras beräkningar ska uppfyllas krävs dock att kommunen arbetar med att ta tillvara det stationsnära läget.

STATIONSNÄRA LÄGE

Nässjö har deltagit i TTP-projektet (tillgänglighet, tillväxt, planering). TTP-projektet är ett samarbete mellan högskolan i Jönköping, Regionförbundet Östsam, Regionförbundet Jönköpings län, Sjuhärads kommunalförbund, samt Tillväxtverket och Trafikverket. I projektet har fokuserats på vilken utvecklingspotential som finns i Götalandsbanan.

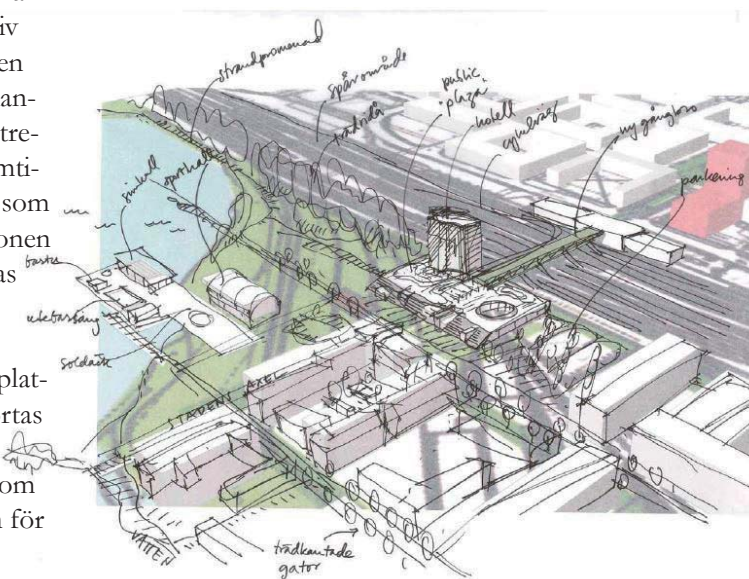
Högskolan i Jönköping har skrivit rapporten "Framtidens Götaland en bandregion för tillväxt och utveckling". Utredningen visar att Götalandsbanan skulle kunna ha positiva effekter på både befolkningstillväxt och antal arbetstillfällen i Nässjö kommun. Även om inte Götalandsbanan byggs har det stationsnära läget i Nässjö en stor potential, både när det gäller att öka antalet boende och antalet arbetstillfällen.

I arbetet med TTP-projektet har konsultföretaget White tagit fram rapporten "Nässjö stationsnära stadsutveckling" och i den konstaterar de att för att kunna överföra transporter från bil till tåg är en effektiv markanvändning i stationsnära områden absolut nödvändig. Med effektiv markanvändning menas att aktiviteter koncentreras inom gångavstånd till stationen samtidigt som tillgängligheten till stationen som en lokal målpunkt förbättras och stationen och det stationsnära området integreras med omgivande stadsdelar.

Genom att bygga bostäder och arbetsplatser i stationsnära lägen kan restider kortas och fler kan ta del av en större arbetsmarknad. Service så väl kommersiell som offentlig bör lokaliseras nära stationen för att förstärka stationens roll som knutpunkt. Personalintensiva arbetsplatser bör

lokaliseras inom gångavstånd (600 m) från stationen och bostäder inom gång- eller cykelavstånd (2 km). Bebyggelsen ska vara tätast närmast stationen. Man bör även eftersträva en funktionsblandning i områdena runt stationen. Även om tyngdpunkten ligger på service nära stationen så är det viktigt med en inblandning av bostäder i anslutning till stationen för att det bidrar med liv och rörelse under en större del av dygnet. Det är viktigt att stationen blir en attraktionspunkt och inte en barriär.

I Nässjös fall kan man se ett tydligt mönster där stadskärnan öster om stationen har en blandad användning medan den västra sidan är ett lågintensivt nyttjat verksamhetsområde. I denna del finns få vägar som knyter ihop området med omgivningen, dessutom utgör både järnvägen och sjöarna barriärer. Tillsammans med bristen på målpunkter gör det att relativt få personer rör sig i detta område.



Idéskiss över Västra stadens eventuella utformning



Länsstyrelsen
i Jönköpings län

GRANSKNINGS-
YTTRANDE

Sida 1/2

Datum
2015-11-11

Beteckning
401-6914-2015

Karin Nilsson
Miljö- och samhällsbyggnadsavd.
Samhällsbyggnadsenheten

Nässjö kommun
Samhällsplaneringskontoret
samhallsplaneringskontoret@nassjo.se

Fördjupad översiktsplan för Nässjö kommun avseende Nässjö stad

Nässjö kommun har under utställningen översänt rubricerad översiktsplan till Länsstyrelsen enligt 3 kapitlet 14 § plan- och bygglagen (2010:900, PBL).

Länsstyrelsens roll i planprocessen

Under utställningstiden ska Länsstyrelsen avge ett granskningsyttrande över planförslaget. Av yttrandet ska det framgå om förslaget inte uppfyller lagkraven vad gäller riksintressen, miljökvalitetsnormer, redovisning av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, mellankommunal samordning och bebyggelsens lämplighet i förhållande till hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion.

RIKSINTRESSE

Genom planområdet för Nässjö stad går riksväg 40 och järnvägen som utgör riksintresse för kommunikationer. Riksintresset behandlas på ett tillfredställande sätt i planhandlingarna. De av kommunen föreslagna utvecklingsområdena kopplade till riksvägen och järnvägen behöver bedömas utifrån riksintressena i fortsatt planarbete.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormerna för luft och vatten behandlas på ett relevant sätt i den fördjupade översiktsplanen. Länsstyrelsen vill påpeka att idag har samtliga vattendrag som rinner från Nässjö måttlig ekologisk status och inte god ekologisk status samt att gränsvärdet för zink överstigs för Nässjöån och för samtliga recipienter.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Den fördjupade översiktsplanen tar upp lämpliga frågor gällande hälsa och säkerhet och beskriver kommunens övergripande ställningstaganden. I fortsatt planarbete med enskilda detaljplaner behöver frågorna utredas och behandlas.



Länssstyrelsen
i Jönköpings län

GRANSKNINGS-
YTTRANDE
Sida 2/2

Datum
2015-11-11

Beteckning
401-6914-2015

MELLANKOMMUNAL SAMORDNING

Den fördjupade översiktsplanen har lyft frågan om framtida kommunikationer och områden för logistikverksamhet. Det finns i dagsläget inga förslag som föranleder Länssstyrelsen att ställa särskilda krav på mellankommunal samordning.

Emma Willaredt
avdelningschef

Karin Nilsson
samhällsplanerare

Kopia till

Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se
Lantmäterimyndigheten, lantmateriet@lm.se
Internt via e-post

